

Bachelor leraar secundair onderwijs
Campus Kruidtuin
Lange Ridderstraat 44
2800 Mechelen

Hoe kan een Taalpunt Nederlands in de stedelijke bibliotheek Mechelen de taalbevordering en leesmotivatie bij anderstalige adolescenten vergroten?

Promotor:
Mevrouw I. Cornelis

Bachelorproef voorgedragen door
Ayla De Schepper
Bachelor Secundair Onderwijs

Academiejaar 2016 – 2017

Samenvatting

Deze bachelorproef onderzoekt hoe een Taalpunt Nederlands in de stedelijke bibliotheek Mechelen de taalbevordering en leesmotivatie kan vergroten bij anderstalige adolescenten.

Het literatuuronderzoek, deel een, beschrijft de maatschappelijk rol van de openbare bibliotheek, onderzoekt de relatie tussen leesvaardigheid en leesmotivatie en bestudeert het Taalpunt Nederlands. De stedelijke bibliotheek Mechelen blijkt een geschikt onderkomen te zijn voor een Taalpunt. Daarnaast werkt een Taalpunt actief aan de taalbevordering en leesmotivatie van anderstalige adolescenten door aangepaste materialen en activiteiten aan te bieden.

Om het Taalpunt kenbaar te maken bij de anderstalige adolescenten in Mechelen werd een interactieve rondleiding doorheen de hele bibliotheek ontworpen. In deel twee wordt dit onderwijskundig product voorgesteld.

Alle onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers van Technische Scholen Mechelen en Busleyden Atheneum Campus Stassart namen deel aan de rondleiding. De rondleiding werd positief onthaald. De leerlingen maakten zich lid van de bibliotheek, ontleenden materialen en keerden zelfs terug naar de bibliotheek. Deel drie gaat dieper in op de testsituaties en het resultaat.

De bibliotheek Mechelen zal in de toekomst de rondleiding blijven gebruiken. Elk jaar zijn er immers nieuwe OKAN-klassen. Om het positieve effect van het Taalpunt op de taalbevordering en leesmotivatie van anderstalige adolescenten te maximaliseren, zal de bibliotheek vervolgactiviteiten moeten organiseren zoals voorleessessies en workshops.

Woord vooraf

Bij het schrijven van dit eindwerk wil ik graag een woord van dank neerschrijven voor de mensen die mij geholpen hebben bij de uitwerking van deze bachelorproef.

Allereerst wil ik mijn promotor mevrouw I. Cornelis bedanken voor de raad en de steun die zij mij heeft geboden tijdens het schrijven van dit eindwerk. Ik richt mijn dank ook tot mevrouw N. Kelly die mij heeft begeleid met de opstart van mijn literatuuronderzoek.

Daarnaast wil ik mijn dank ook richten aan mijn externe promotoren Lieve Vandeneede en Thomas Van Hoevelen, die instaan voor de organisatie van het Taalpunt Nederlands in de stedelijke bibliotheek Mechelen. Zij hebben mij de nodige ondersteuning gegeven tijdens het uitvoeren van mijn onderwijskundig product.

Graag wil ik ook een woordje van dank richten aan mevrouw I. Bollens, mevrouw M. Maris, alle begeleidende OKAN-leerkrachten, Bernd Rooms en Rembert De Geest van Groep Intro, Solange Ummels en alle bibliotheekmedewerkers om actief deel te nemen aan mijn rondleiding in de bibliotheek.

Inhoudstafel

Inleiding	6
Deel 1: Literatuuronderzoek	
1. De openbare bibliotheek	9
1.1. Het kader	9
1.1.1. Een historische schets	9
1.1.2. Het actuele beleidskader	11
1.2. De lokale bibliotheek	12
1.2.1. De maatschappelijke rol van de openbare bibliotheek	12
1.2.1.1. De bibliotheek als informatie- en kenniscentrum	12
1.2.1.2. De bibliotheek als ontmoetingsplek	13
1.2.1.3. De bibliotheek als toegankelijke plek	14
1.2.1.4. De bibliotheek als educatieve plek	15
1.2.1.5. De bibliotheek als plek voor creatieve zelfontplooiing	16
1.2.2. De Vlaamse beleidsprioriteiten: stedelijke bibliotheek Mechelen	17
1.2.2.1. Partner in cultuureducatie	17
1.2.2.2. Leesplezier stimuleren	18
1.2.2.3. E-inclusie bevorderen	19
1.2.2.4. Mediawijsheid en informatievaardigheden bijbrengen	20
1.2.2.5. Aangepaste dienstverlening voor personen met beperkte mobiliteit en voor moeilijk bereikbare doelgroepen	21
1.2.2.6. Samenwerken met het reguliere onderwijs	22
1.3. De bibliotheek van de toekomst	23
2. De relatie tussen leesvaardigheid en leesmotivatie	24
2.1. PISA-onderzoek 2009	24
2.2. Leesmotivatie bevorderen	26
2.2.1. Succesfactoren	26
2.2.2. Theoretisch kader: Aidan Chambers & Theo witte	27
2.3. Belang ouderbetrokkenheid	30
2.4. Anderstalige nieuwkomers	31
2.4.1. Taalvaardigheid	31

2.4.2. Leesmotivatie bevorderen	32
3. Taalpunt Nederlands	33
3.1. Taalpunt: wat is dat?	33
3.2. Taalbeleid Mechelen	35
3.3. Taalpunt: Mechelen	35
Besluit	36
Deel 2: Onderwijskundig product	
1. Analyse van het probleem	38
1.1. Probleem	38
1.2. Doelstellingen	38
1.2.1. Meetbare doelstellingen	38
1.2.2. Leerplandoelstellingen	38
2. Voorstelling van het onderwijskundig product	40
Deel 3: Beschrijving van de toepassing	
1. Uittesten	46
1.1. Situaties	46
1.2. Kenmerken testdoelgroep	46
2. Evaluatie	47
2.1. Bijsturing	47
2.2. Resultaat	48
2.3. En nu?	49
Besluit	51
Literatuurlijst	52
Bijlage 1: leerlijn taalvaardigheidsniveaus NT2	55
Bijlage 2: handleiding rondleiding Taalpunt	57
Bijlage 3: individuele agenda	63

Lijst van figuren en tabellen	
<i>Figuur 1.1.1.: Soorten ontmoetingen in de openbare bibliotheek</i>	13
<i>Figuur 1.2.1.: Gemiddelde prestatie voor leesvaardigheid per land</i>	24
<i>Figuur 1.2.2.: Leesplezier bij 15-jarigen in Vlaanderen</i>	25
<i>Figuur 1.2.3.: Leestijd van 15-jarigen in Vlaanderen</i>	25
<i>Figuur 1.2.4.: Materiaal dat 15-jarigen lezen in Vlaanderen</i>	25
<i>Figuur 1.2.5.: De leescirkel</i>	28
<i>Tabel 1.1.1.: Educatieve activiteiten in de stedelijke bibliotheek Mechelen</i>	17
<i>Tabel 1.1.2.: Activiteiten om leesplezier te stimuleren in de stedelijke bibliotheek Mechelen</i>	18
<i>Tabel 1.1.3.: Activiteiten om digitale vaardigheden te bevorderen in de stedelijke Bibliotheek Mechelen</i>	19
<i>Tabel 1.1.4.: Activiteiten om mediawijsheid en informatievaardigheden te bevorderen in de stedelijke bibliotheek Mechelen</i>	20
<i>Tabel 1.2.1.: Leesbevorderingsinitiatieven</i>	29
<i>Tabel 1.3.1.: Materialen Taalpunt Nederlands per niveau</i>	34
<i>Tabel 2.2.1.: Praktische informatie rondleiding</i>	44

Inleiding

Vorig academiejaar nam ik deel aan de projectweek 'OKAN'. Thomas More Mechelen werkte hiervoor samen met TSM Middenschool en Busleyden Atheneum campus Stassart. In deze laatst genoemde school maakte ik voor het eerst kennis met onderwijs aan anderstalige nieuwkomers. Het was bijzonder interessant om te zien hoe deze leerlingen om gingen met Nederlands leren. Samen met een aantal studenten van Thomas More Mechelen ontwierpen we een stadsspel voor deze leerlingen. Ik vond het ontzettend fijn om met dit doelpubliek te werken. De leerlingen toonden enorm veel enthousiasme om Nederlands te leren. Sommigen waren zelfs zo hongerig naar kennis dat ze niet stopten met vragen stellen over de betekenis van bepaalde woorden. Ik vond het dan ook zeer jammer dat de projectweek ten einde liep. Deze bachelorproef zie ik als een nieuwe mogelijkheid om met deze enthousiaste leerlingen aan de slag te gaan.

Ik koos doelbewust voor een project in samenwerking met de openbare bibliotheek van Mechelen omdat ik een enorme voorliefde heb voor literatuur. Het leek mij de ultieme uitdaging om taalbevordering aan leesmotivatie te koppelen.

Er is ook een sociaal-maatschappelijke factor die meespeelde in mijn keuzeprocess. Ik geloof namelijk dat de wij-zij-problematiek in onze samenleving, die sterk toegenomen is sinds de vluchtelingencrisis, deels kan verholpen worden door in te zetten op integratie. Ik ben ervan overtuigd dat onze samenleving nood heeft aan sociale projecten waaraan zowel mensen met migratieachtergrond als autochtonen deelnemen. Dergelijke projecten bieden kansen om verbondenheid tussen beiden groepen te creëren.

Met mijn praktisch product zou ik graag mijn steentje willen bijdragen aan zo'n project. De stedelijke bibliotheek Mechelen is volop bezig met het opstarten van een Taalpunt Nederlands. Mijn taak is om OKAN-klassen uit te nodigen en hen rond te leiden doorheen de bibliotheek. Aan deze rondleiding zou ik graag een activiteit koppelen om de leesmotivatie onder de leerlingen te stimuleren. Mijn project is geslaagd wanneer de OKAN-leerkrachten maandelijks met hun klas zouden terugkeren naar de bibliotheken en wanneer de leerlingen ook met hun ouders eens naar de bibliotheken komen om materiaal uit te lenen.

Hoe kan een Taalpunt Nederlands in de stedelijke bibliotheek Mechelen de taalbevordering en leesmotivatie bij anderstalige adolescenten vergroten?

Deze probleemstelling zorgt voor een driedeling in mijn literatuuronderzoek. In het eerste hoofdstuk wordt nagegaan wat de openbare bibliotheek juist is en welke functies de Vlaamse

overheid aan de bibliotheek heeft toegekend. In het tweede hoofdstuk wordt de leesmotivatie van jongeren bestudeerd. In het laatste hoofdstuk wordt onderzocht wat een Taalpunt Nederlands is en hoe dit past binnen het taalbeleid van de stad Mechelen.

Deel 1: Literatuuronderzoek

1. De openbare bibliotheek

In 1.1. wordt onderzocht waar het concept 'openbare bibliotheek' ontstaan is, hoe het geëvolueerd is en hoe het past binnen het huidige beleidskader. In 1.2. worden de verschillende functies van de openbare bibliotheek uiteengezet. Vervolgens wordt er nagegaan in hoeverre de stedelijke bibliotheek Mechelen de Vlaamse beleidsprioriteiten omtrent het beleid van openbare bibliotheek integreert. Op het einde van dit hoofdstuk in 1.3. wordt bestudeerd of de bibliotheek nog een toekomst heeft in onze digitale maatschappij.

1.1. Het kader

1.1.1. Een historische schets

In het spoor van de Verlichting en de Franse Revolutie dook ook in ons land het concept 'openbare bibliotheek' op. Het zou echter nog heel lang duren vooraleer de term 'openbare bibliotheek' overeen zou stemmen met de laagdrempeligheid en toegankelijkheid van de huidige openbare bibliotheken. In 1722 werd bijvoorbeeld 'La Bibliothèque royale aux Pays-Bas', de huidige Koninklijke Bibliotheek in Brussel, voor het eerst opengesteld voor het publiek. In praktijk echter was deze openbare instelling vooral afgestemd op een gevormd publiek. (Vrancken, 2013B)

Als tegenreactie richtten privé-initiatieven volksbibliotheken op. De eerste volksbibliotheken ontstonden in België vanaf 1830, gebruik makend van het principe van vrijheid van vereniging dat in de grondwet door de liberalen was opgenomen. De verschillende ideologische partijen in België gebruikten de bibliotheek als wapen in hun strijd tegen elkaar. De liberalen richtten de zogenaamde vrije openbare bibliotheken op om de arbeiders intellectueel en zedelijk te verheffen. De katholieken stichtten dan weer parochiale bibliotheken om het christelijke moraal veilig te stellen en 'slechte' boeken te bannen. Op deze manier geraakte het lezen in België sterk onder invloed van de verzuiling. (Vanhaevre, 2012)

In 1862 werd er door middel van een omzendbrief van de liberale minister van Binnenlandse Zaken Alphonse Vandenpeereboom een oproep gedaan om in elke gemeente een volksbibliotheek op te richten, als aanvulling op de gemeentelijke school. De volksbibliotheek was naar zijn mening het ideale instrument om het toenmalige analfabetisme tegen te gaan. Deze omzendbrief veroorzaakte een tweede golf van volksbibliotheken. Zeer uiteenlopende projecten kwamen tot stand. Het Willemsfonds had een vrijzinnige en liberale inslag met als kernactiviteiten: volksvoordrachten, taallessen en het propageren van het Vlaamse lied. De

katholieken realiseerden pas in 1874 het Davidsfonds dat als tegenhanger zou moeten fungeren. De socialistische beweging richtte dan weer bibliotheken in haar volkshuizen in. (Verzelen, 2016)

In Vlaanderen was de oprichting van openbare bibliotheken gelinkt aan de Vlaamse Beweging. Zo kregen de openbare bibliotheken in het noorden van het land een bijkomende specifieke dimensie: het bevorderen van de Nederlandse taal en cultuur. (Vanhaevre, 2012)

Ongeacht aan welke politieke zuil de bibliotheek gelinkt was, zagen de politici de openbare bibliotheek als een vanzelfsprekende aanvulling op het onderwijs. Het was dan ook niet vreemd dat de bibliotheken onderdak vonden in scholen en dat de leerkrachten fungeerden als bibliothecarissen.

De Eerste Wereldoorlog zorgde door onder andere de hoge werkloosheid voor een grote honger naar lectuur. Om toe te geven aan de noden van het volk werd er in 1915 'Comité voor Volkslectuur' opgericht die reizende bibliotheken ontwikkelde. Ook in de jaren na de oorlog speelde het comité een belangrijk rol. Ze had immers de financiële middelen om verwoeste bibliotheken herop te bouwen en honderden nieuwe bibliotheken te stichten.

Na de oorlog besliste de overheid dat het herstel van het land prioritair was. Aan dit herstel werd ook een intellectuele dimensie gekoppeld waarbij de succesvolle bibliotheken een rol konden spelen. De liberale minister Jules Destrée (1863-1936) stuitte op een probleem bij het opstellen van een plan voor de bibliotheken. Moest hij voorrang geven aan de gemeentelijke initiatieven of zouden de vele privé-initiatieven evenveel voorrechten krijgen? Om deze verwarring tussen 'volksbibliotheken' en 'openbare bibliotheken' op te lossen, wilde hij de losstaande volksbibliotheken samenbrengen in een systeem van 'openbare bibliotheken'. Dit resulteerde in de Wet Destrée: elke gemeente moet minstens over één bibliotheek beschikken. De gemeente werd niet verplicht om zelf een bibliotheek op te richten. Ze kon volgens de wet ook een vrije bibliotheek aannemen. De verschillende soorten openbare bibliotheken werden voortaan gelijkwaardig bevonden en gesubsidieerd door de overheid.

De Wet Destrée bleef meer dan vijftig jaar van kracht. Dit veroorzaakte een roep naar vernieuwing. De wet voorzag immers onvoldoende subsidiemiddelen en legde geen strikte verplichtingen op aan de gemeentebesturen. In de jaren zeventig kregen de bibliotheken een nieuwe wettelijk basis. In deze periode werden de drie cultuurgemeenschappen opgericht. De Nederlandstalige Gemeenschap is onder andere bevoegd voor cultuur en onderwijs, dus ook voor het bibliotheekwezen. In de Cultuurpactwet van 1973 stond geschreven dat publieke culturele instellingen geen filosofische of ideologische instellingen mogen discrimineren.

(Vrancken, 2013B)

Deze nieuwe wetgeving bood nog steeds niet de duidelijke taakomschrijving en structurering die het bibliotheekwezen verlangde. In 1978 keurde de Nederlandstalige Cultuurraad het 'Decreet betreffende het Nederlandstalige Openbaar Bibliotheekwerk' goed. Dit decreet legde gemeenten en provincies strikte verplichtingen op omtrent de organisatie en financiering van de openbare bibliotheek. Daarnaast werden er ook erkenningsvoorwaarden opgesteld en een duidelijke structuur uitgetekend. Deze regels werden tot in het kleinste detail uitgewerkt. Er stonden bijvoorbeeld voorwaarden in over de minimum oppervlakte, de afstand tussen de rekken en de openingsuren van de openbare bibliotheken. Deze strikte normering was niet haalbaar.

Een nieuw decreet van 2001 gaf de gemeenten meer autonomie inzake hun cultuurbeleid. De gemeenten konden voortaan een eigen beleidsplan opstellen waarin ze aangaven wat ze wilden bereiken en hoe ze dat wilden doen. In het decreet Lokaal Cultuurbeleid 2001 kreeg de openbare bibliotheek een ruime begripsomschrijving: 'een basisvoorziening waar elke burger terecht kan met zijn vragen over kennis, cultuur, informatie en ontspanning. Ze bemiddelt actief bij het beantwoorden van deze vragen. De openbare bibliotheek is actief inzake cultuurspreiding en cultuurparticipatie, ze werkt in een geest van objectiviteit en vrij van levensbeschouwelijke, politieke en commerciële invloeden.' (Vrancken, 2013B, p. 9)

1.1.2. Het actuele beleidskader

Het decreet van 2012 betreffende het Lokaal Cultuurbeleid gaat nog een stap verder. De lokale besturen krijgen nog meer vrijheid om het lokaal cultuurbeleid vorm te geven op maat van de lokale noden. Om in aanmerking te komen voor subsidie moet de openbare bibliotheek aan een aantal basisvereisten voldoen. Deze vereisten worden omgezet in zes concrete beleidsprioriteiten die elke gemeente invult volgens de eigen noden (zie 1.2.2.):

- partner in cultuureducatie
- leesplezier stimuleren
- E-inclusie bevorderen
- mediawijsheid en informatievaardigheden bijbrengen
- aangepaste dienstverlening voor personen met beperkte mobiliteit en voor moeilijke bereikbare doelgroepen
- samenwerken met het reguliere onderwijs

Sinds 2016 zijn de middelen voor het bibliotheekwezen geïntegreerd in het Gemeentefonds. Dit is een mechanisme waarlangs de overheid belastinggeld verdeelt naar steden en gemeenten. Voortaan beslissen de gemeenten zelf hoeveel budget wordt gespendeerd aan de openbare bibliotheek. Ondanks het einde van de 'bibliotheekplicht' blijft de eigenheid van de beleidsprioriteiten behouden. De publieke opinie vreest dat kleine deelgemeenten hun bibliotheekbedieningspunt moeten sluiten en de lezers moeten doorverwijzen naar de hoofdbibliotheek. (Truyts, 2015)

1.2. De lokale bibliotheek

1.2.1. De maatschappelijke rol van de openbare bibliotheek

1.2.1.1. De bibliotheek als informatie- en kenniscentrum

Door de opkomst van het internet is de rol van de bibliotheek als informatie- en kenniscentrum niet langer evident. Toch mag de impact op dit vlak niet geminimaliseerd worden. Dankzij de lokale nabijheid en de persoonlijke begeleiding om structuur in de immense hoeveelheid informatie aan te brengen, gaan er toch veel mensen naar de bibliotheek.

Volgens het decreet van 6 juli 2012 betreffende het Lokaal Cultuurbeleid moet elke gemeente een bibliotheek hebben. Elke Vlaming kan dus in zijn onmiddellijke omgeving gebruik maken van een bibliotheekservice. Deze lokale inbedding is één van de grootste troeven van de openbare bibliotheek. Het is dan ook niet vreemd dat er een gemeentelijk luik aan de plaatselijke bibliotheek wordt gekoppeld. Elke lokale bibliotheek biedt plaatselijke en gemeentelijke informatie aan. Vaak zijn deze lokale publicaties niet beschikbaar op het internet. Daarnaast kan de bibliotheek ook als kenniscentrum fungeren voor een tal van gemeentelijke diensten. Via krantendatabanken kan zij de specifieke diensten op de hoogte brengen van relevante persberichten. (Vrancken, 2013A)

De openbare bibliotheken spelen een sleutelrol in het verwerven van informatiecompetenties. Zoekmachines op het internet zoals Google bezorgen de mensen een overaanbod aan informatie. Vaak hebben mensen problemen om de betrouwbare bronnen te onderscheiden van de anderen, de essentiële informatie uit het overaanbod te filteren om uiteindelijk tot de gezochte informatie te komen. De bibliotheek speelt in dit proces een ondersteunende factor. De werknemers gidsen het publiek doorheen de enorme hoeveelheid informatie. Vaak geven ze ook een initiatiecursus aan de bezoekers om de elementaire zoekstrategieën op het internet aan te leren.

Ook Grygierczyk en Savenije (2001) erkennen deze nieuwe rol van de bibliotheek. De belangrijkste traditionele aspecten van de bibliotheekfunctie zijn volgens hen: selecteren, verzamelen, ontsluiten, beschikbaar stellen, bewaren en attenderen. Het belang hiervan neemt af door de digitalisering van de maatschappij. Naast het selecteren van een eigen collectie, verschaft ze toegang tot elders opgeslagen informatie. Ze stellen dat de bibliotheek door toegang te verschaffen tot alle mogelijke informatiebronnen, de gebruiker in staat stelt om zelf zijn collectie te vormen.

1.2.1.2. De bibliotheek als ontmoetingsplek

In vele gemeenten is de bibliotheek een oase van rust. Het is een laagdrempelige plek waar inwoners zonder verdere verplichtingen een tijdje kunnen vertoeven, een krant of een tijdschrift kunnen lezen, cd's kunnen beluisteren, een praatje slaan met andere bezoekers, enz. Volgens antropologisch onderzoek van Biebaw, De Brandt en Soenen (2011) zorgen deze korte contactmomenten voor een gevoel van welbevinden. Om dit welbevinden te bevorderen moeten de bibliotheken trachten verschillende sferen te creëren om de verschillende doelgroepen aan te spreken. Deze sferen kunnen resulteren in aparte ingerichte leeshoeken voor kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. Bij deze inrichting is het belangrijk dat de bibliotheek voor ogen houdt dat ze een plek is om elkaar te ontmoeten en geïnspireerd te raken, mensen te laten ontdekken en het beste uit zichzelf te halen. Dit draagt bij tot zelfbewustzijn en gemeenschapszin.

Ontmoetingen die (voormalige) bezoekers in de bibliotheek hebben gehad (%, N=846)	%
Toevallig burens, vrienden of andere bekenden tegengekomen	45
Hulp of steun ontvangen van een medewerker van de bibliotheek	43
Geen	31
Hulp of steun verleend aan een andere bezoeker van de bibliotheek	19
In gesprek geraakt met mensen die u in het dagelijkse leven normaal niet spreekt	16
Iets geleerd of gehoord over organisaties of activiteiten in uw regio of buurt	12
In contact gekomen met mensen die dezelfde interesses hebben als uzelf	9
Hulp of steun ontvangen van een medewerker van de bibliotheek	8
Mensen gesproken met een andere achtergrond (cultuur / etniciteit / religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging)	7
Afgesproken met vrienden, collega's of andere bekenden om samen te werken aan een opdracht of activiteit	4
Afgesproken met vrienden of familie om vervolgens ergens anders heen te gaan	3

Figuur 1.1.1.: Soorten ontmoetingen in de openbare bibliotheek (uit Oomes, 2015)

Figuur 1.1.1. geeft een overzicht van de soorten ontmoetingen die in de bibliotheek plaatsvinden. Er vinden vooral ontmoetingen plaats tussen bekenden (45 %) en tussen bezoekers en medewerkers (43 %). Ook nieuwe connecties lijken in de bibliotheek in zeker mate te ontstaan: 16 % van de bezoekers komt in contact met mensen die ze in het dagelijks leven niet zouden tegenkomen en 7 % van de mensen komt in contact met mensen die een andere culturele, etnische of religieuze achtergrond hebben.

Oomes (2015) plaatst twee belangrijke kanttekeningen bij deze bevindingen. Ten eerste worden de ontmoetingen met onbekenden vaak onderschat. Men herinnert zich eerder ontmoetingen met bekenden dan met onbekenden. Daarbij zijn de mensen zich er niet altijd van bewust dat zij contact maken met anderen. 60 % van de bibliotheekbezoekers geeft aan geen contact te hebben met mensen in de bibliotheek, terwijl uit observaties bleek dat er weldegelijk communicatie plaatsvond. Ten tweede zijn ontmoetingen niet de beste indicator voor de mate waarin de bezoekers worden blootgesteld aan diversiteit.

De bibliotheek als ontmoetingsplek kan ook op een tweede manier worden geïnterpreteerd: digitaal ontmoeten. De openbare bibliotheken bieden faciliteiten aan waar bezoekers via het internet met elkaar in contact kunnen treden. Naast de meest voor de hand liggende contacten via sociale media zoals Facebook en Twitter, zijn er ook bibliotheken die hun bezoekers een eigen onlineplatform aanbieden waarop ze onderling lees-, luister-, en kijktips of foto's en filmpjes van activiteiten kunnen delen. (Vrancken, 2013B)

1.2.1.3. De bibliotheek als toegankelijke plek

De openbare bibliotheek is al van in het begin een zeer laagdrempelige instelling geweest. Deze toegankelijkheid komt naar voren in de verschillende aspecten van de werking. Het is belangrijk dat zowel het gebouw, de inrichting, als de dienstverlening toegankelijk is voor het diverse publiek dat kenmerkend is voor een bibliotheek. (Vrancken, 2013B)

Ten eerste is het belangrijk dat iedereen het gebouw fysiek kan betreden. De bibliotheek moet letterlijk laagdrempelig zijn zodat bezoekers met een rolstoel of krukken zonder problemen binnen geraken. Ruimer gezien speelt ook de ligging van het gebouw hier een belangrijke rol in. Een bibliotheek die goed bereikbaar op een centraal punt in de gemeente gevestigd is, zal makkelijker haar publiek aantrekken. In grote steden worden er vaak naast de hoofdbibliotheek nog andere bedieningspunten ingericht om ook de inwoners in de buitenwijken te bereiken. Kleine, landelijke gemeenten richten dan weer mobiele bibliotheken of uitleenpunten in scholen of andere gebouwen in om de inwoners uit de sterk verspreide woonkernen hun diensten aan

te bieden.

Ten tweede moeten de bezoekers zonder problemen hun weg kunnen vinden naar de juiste afdelingen. Daarom moet er voldoende aandacht worden geschonken aan een logische indeling van de bibliotheek met een overzichtelijke signalisatie in het gebouw.

Tot slot moet ook de dienstverlening laagdrempelig zijn. Niet alle bezoekers zijn even vertrouwd met het systeem van een openbare bibliotheek. Het personeel moet de nodige inspanningen doen om iedereen wegwijs te maken. Dit kan door middel van een informatiefolder, rondleidingen op maat van de beoogde doelgroep, enz. De openingsuren van de bibliotheek hebben ook effect op de toegankelijkheid. Hoe hoger de kwaliteit van de openingsuren, hoe meer uitleningen de bibliotheek heeft en hoe meer leners er naar de bibliotheek komen. Daarnaast is het digitale luik van de bibliotheek steeds beschikbaar op hun website.

1.2.1.4. De bibliotheek als educatieve plek

‘Bijdragen aan een leven lang leren’, wordt vaak gezien als één van de belangrijkste taken van een bibliotheek. Door middel van de collectie en de diensten die ze aanbiedt, stimuleert de bibliotheek jong en oud te leren en zich te blijven ontwikkelen. Deze educatieve functie die de bibliotheek vervult, levert een belangrijke bijdrage aan de geletterdheid, schoolprestaties, opleidingskansen en uiteindelijke arbeidsmarktkansen van mensen. (Oomes, 2015)

In de grotere steden en gemeenten is er een nieuwe tendens: bibliotheken zitten tijdens examenperiodes overvol met studenten. Dit is niet vreemd, studenten ervaren de bibliotheek als de ideale plek om te studeren. De stille studieplekken, zonder afleiding van gsm of pc, waar lotgenoten aanwezig zijn, werken stimulerend. Ook buiten de examenperiodes moeten de bibliotheken in bepaalde periodes van het jaar ruimte bieden voor zelfstudie. Een stille ruimte is hiervoor van cruciaal belang. (Vrancken, 2013B)

Educatie is onlosmakelijk verbonden met onderwijs. Het is dan ook een grote meerwaarde voor een bibliotheek als ze samenwerkt met de lokale scholen. De samenwerking kan bestaan uit regelmatige klasbezoeken aan de bibliotheek, het ontlenen van boekenkoffers of deelname aan activiteiten met de klasgroep. De samenwerking hoeft zich niet te beperken tot basis- en secundair onderwijs. Het is zeer leerzaam om ook het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenonderwijs of Nederlands voor anderstaligen te betrekken.

De bibliotheek als educatieve plek kan ook ruimer geïnterpreteerd worden dan louter het studeren. Ook cultuurparticipatie en cultuurspreiding vormen belangrijke aspecten die positieve effecten hebben op de persoonlijke ontwikkeling en de gemeenschapsvorming. De bibliotheek kan een belangrijke rol spelen in het stimuleren van een bredere cultuurdeelname. Hierbij is samenwerking met andere diensten, zoals het cultuurcentrum of de jeugddienst, in de gemeente en regio noodzakelijk.

De Vlaamse overheid koppelt nog een derde luik aan de educatieve functie van een bibliotheek. Uit onderzoek van Moreas en Pickery (2011) naar mediageletterdheid blijkt dat ouderen en mensen met een laag inkomen niet over voldoende digitale vaardigheden beschikken om te kunnen participeren in de huidige informatiemaatschappij. Een laagdrempelig aanbod in de bibliotheek op het gebied van digitale vaardigheden kan een positief effect op deze groep hebben: zij worden vaardiger, krijgen meer zelfvertrouwen, zijn zelfredzamer waardoor zij uiteindelijk beter kunnen functioneren in de maatschappij.

1.2.1.5. De bibliotheek als plek voor creatieve zelfontplooiing

Bibliotheken kunnen door middel van cultuurparticipatie de creativiteit bij kinderen en jongeren doen openbloeien. De bibliotheek kan het best hiervoor samenwerken met het cultuurcentrum, het deeltijds kunstonderwijs, een museum of andere gelijkaardige instellingen. De ontwikkeling van de creatieve competentie start het best op jonge leeftijd, maar gaat levenslang door. De bibliotheek moet een plek zijn van creatie en moet ruimte bieden om nieuwe tools en innovaties te testen. De bibliotheek kan bijvoorbeeld inspelen op de snel veranderende beeldcultuur. De infrastructuur en de inrichting van de bibliotheek kan hierbij helpen. Er kan gedacht worden aan de inrichting van een gamezone, het plaatsen van televisieschermen, het beschikbaar stellen van tablets, e-readers of andere apparaten of software aanbieden op computers waarmee de bezoekers ter plekken kunnen werken. Op deze manier dagen ze mensen uit om creatief aan de slag te gaan in de bibliotheek. (Vrancken, 2013B)

1.2.2. De Vlaamse beleidsprioriteiten: stedelijke bibliotheek Mechelen

In het decreet van 6 juli 2012 betreffende het Lokaal Cultuurbeleid beschrijft de Vlaamse overheid de beleidsprioriteiten. Elke gemeente vult dit in volgens de eigen noden. In dit gedeelte wordt er gekeken hoe de stedelijke bibliotheek Mechelen deze beleidsprioriteiten invult.

1.2.2.1. Partner in cultuureducatie

Deze beleidsprioriteit is geënt op rol van de openbare bibliotheek als educatieve plek (zie 1.2.1.4.) en als plek waar creatieve zelfontplooiing mogelijk is (zie 1.2.1.5.).

Het decreet Lokaal Cultuurbeleid geeft de bibliotheek de opdracht om actief te zijn op het vlak van geletterdheid, cultuurspreiding en cultuurparticipatie. Het cultuureducatieve aanbod in de bibliotheek focust zich vooral op literatuur en audiovisuele kunsten. De educatieve functie van bibliotheken komt tot uiting in activiteiten die toegankelijk zijn voor elke geïnteresseerde: rondleidingen doorheen de bibliotheek, internetcursussen, auteurslezingen, voorlees- en vertelsessies, leesbevorderende activiteiten en tentoonstellingen. Naast het eigen aanbod, kan de bibliotheek ook een partner zijn voor heel wat andere organisaties. (Vrancken, 2013B)

Voor de stedelijke bibliotheek van Mechelen is dit niet anders. Onderstaande activiteiten (tabel 1.1.1.) zijn concrete voorbeelden over hoe de bibliotheek 'partner in cultuureducatie' invult. De aankondiging van deze activiteiten worden via verschillende media verspreid: website, Facebookpagina en affiches in de bibliotheek zelf.

Tabel 1.1.1.: Educatieve activiteiten in de stedelijke bibliotheek Mechelen

Activiteit	Omschrijving
Workshop 'Animatiefilm: stop-motion'	Met stop-motion filmen kan je alles tot leven brengen. Gewone voorwerpen zoals een schaar of pen, plasticine popjes, tekeningen,... kunnen jouw verhaal vertellen. Laat je fantasie de vrije loop en ga aan de slag met camera en laptop.
Cursus: Je Facebookprofiel beter en veiliger gebruiken	Tijdens deze infosessie kom je meer te weten over privacy-instellingen op Facebook.
JAZZverhalen in de BIB: Ladies in satin	Zangeressen als Ella Fitzgerald, Sarah Vaughan, Helen Merrill, Billie Holiday en Abbey Lincoln leverden een cruciale bijdrage aan de vocale jazz. Joris Preckler laat u kennis maken met de integriteit en fragiliteit van deze vrouwenstemmen.
Blikopener: Zorgt de overheid voor onze	Lezing door Greet Pluymers

gezondheid?	
Digitale trends: Ben jij helemaal mee?	In deze infosessie krijg je een overzicht van de laatste nieuwe trends op digitaal vlak. Van Windows 10 tot de meest gedownloade apps, van de nieuwste Googletools, tot de trending applicaties zoals Tinder.
Muziek-/theatervoorstelling: Wondenland	Een verrassende voorstelling met muziek en theater door Rudolf Van Hecke, begeleid door een mysterieuze mezzosopraan.
De GVR van Roald Dahl	Filmvoorstelling

1.2.2.2. Leesplezier stimuleren

Deze beleidsprioriteit hangt nauw samen met de rol van de openbare bibliotheek als ontmoetingsplek (zie 1.2.1.2.) en als plek waar creatieve zelfontplooiing mogelijk is (zie 1.2.1.5.).

Uit onderzoek blijkt dat jongeren steeds minder boeken lezen, maar op hun 18 jaar hebben ze al meer gelezen dan hun grootouders op hun hele leven. Het lezen bij jongeren loopt vandaag de dag anders: via pc's, tablets of gsm's. Het traditionele lezen, via boeken, blijft een belangrijke activiteit. Onderwijs speelt hierin een belangrijke rol, maar bibliotheken kunnen ook in een buitenschoolse omgeving meewerken aan een stimulerend leesklimaat voor jongeren. (Synovate, 2011)

Leesbevordering in de bibliotheek focust op leesplezier en op het leren kennen van het brede bibliotheekaanbod. Er zijn verschillende leesbevorderingsinitiatieven die samenwerken met een bibliotheek, maar ook bibliotheken kunnen zelf initiatief nemen om het lezen bij jongeren te bevorderen. Onderstaande activiteiten (tabel 1.1.2.) tonen aan dat de stedelijke bibliotheek Mechelen sterk inzet op het stimuleren van leesplezier.

Tabel 1.1.2.: Activiteiten om leesplezier te stimuleren in de stedelijke bibliotheek Mechelen

Activiteit	Omschrijving
Zondagse voorleesmomenten	Iedereen vanaf 3 jaar is welkom om mee te genieten in ons voorleestheater. (Groot)ouders zijn zeer welkom.
Workshop: voorlezen aan kinderen van 0-3 jaar	Je leert in te spelen op spontane reacties van baby's en peuters. Bovendien leer je veel boekenmateriaal kennen en krijg je tips om ermee aan de slag te gaan.
Boekbabyfeest	Elk jaar organiseren we een groot Boekbabyfeest met theater, muziek, spelletjes, dans en fijne voorleeshoekjes.
Workshop: voorlezen aan kinderen van 3-7	Je leert in te spelen op spontane reacties van jonge kinderen. Bovendien leer je veel

jaar	boekenmateriaal kennen en krijg je tips om ermee aan de slag te gaan.
-------------	---

De stedelijke bibliotheek Mechelen doet ook mee met de Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen. Kinderen en jongeren tussen de vier en zestien jaar nemen deel als juryleden en krijgen een lijst van boeken om te beoordelen. Ze kunnen zowel individueel als in georganiseerde leesgroepen deelnemen.

1.2.2.3. E-inclusie bevorderen

Deze beleidsprioriteit sluit aan bij de rol van de openbare bibliotheek als educatieve (zie 1.2.1.4.) en toegankelijke plek (zie 1.2.1.3.).

Onderzoek van de Studiedienst van de Vlaamse regering (Moreas & Pickery, 2011) bevestigt dat de digitale kloof in Vlaanderen nog altijd een actueel thema is. Mensen hebben meer toegang tot internet dan ooit, maar dit staat niet gelijk aan de verbetering van hun digitale vaardigheden. Het is mee de taak van de bibliotheken om iedereen de kans te geven om aan de informatiemaatschappij deel te nemen en om E-inclusie te bevorderen.

De stedelijke bibliotheek Mechelen richt regelmatig workshops in om digitale vaardigheden te bevorderen (zie ook 1.2.2.1. Cultuureducatie). In mei 2016 heeft de bibliotheek twee weken lang specifiek gewerkt rond dit thema. Er werden workshop georganiseerd om te leren omgaan met Android smartphone of tablet, iPad of iPhone en Windows 10 voor laptop, tablet of hybride.

Tabel 1.1.3.: Activiteiten om digitale vaardigheden te bevorderen in de stedelijke bibliotheek Mechelen

Activiteit	Omschrijving
Cursus: Je Facebookprofiel beter en veiliger gebruiken	Tijdens deze infosessie kom je meer te weten over privacy-instellingen op Facebook.
Digitale trends: Ben jij helemaal mee?	In deze infosessie krijg je een overzicht van de laatste nieuwe trends op digitaal vlak. Van Windows 10 tot de meest gedownloadde apps, van de nieuwste Googletools, tot de trending applicaties zoals Tinder.
Hoe kindvriendelijk is jouw tablet?	Cursus

1.2.2.4. Mediawijsheid en informatievaardigheden bijbrengen

Deze beleidsprioriteit is geënt op de rol van de openbare bibliotheek als informatie- en kenniscentrum (zie 1.2.1.1.) en als plek waar creatieve zelfontplooiing mogelijk is (zie 1.2.1.5.).

Niet alleen onderwijs speelt een belangrijke rol om de jeugd mediawijzer te maken, ook bibliotheken kunnen hieraan een essentiële bijdrage leveren. Als laagdrempelige instellingen kunnen bibliotheken een ruime doelgroep wegwijzen in heel wat nieuwe toestellen en toepassingen via korte en informele sessies. Een educatief medewerker kan een belangrijke meerwaarde zijn om mediawijsheid en informatievaardigheden bij te brengen. (Vrancken, 2013B)

De stedelijke bibliotheek Mechelen richt regelmatig workshops in om aan deze competenties te werken. Voorbeelden van dergelijke sessies zijn hieronder in tabel 1.1.4. terug te vinden (zie ook 1.2.2.1. Cultuureducatie en 1.2.2.3 e-inclusie).

Tabel 1.1.4.: Activiteiten om mediawijsheid en informatievaardigheden te bevorderen in de stedelijke bibliotheek Mechelen

Activiteit	Omschrijving
Cursus: Je Facebookprofiel beter en veiliger gebruiken	Tijdens deze infosessie kom je meer te weten over privacy-instellingen op Facebook.
Digitale trends: Ben jij helemaal mee?	In deze infosessie krijgen we een overzicht van de laatste nieuwe trends op digitaal vlak. Van Windows 10 tot de meest gedownloade apps, van de nieuwste Googletools, tot de trending applicaties zoals Tinder.
Workshop 'Animatiefilm: stop-motion'	Met stop-motion filmen kan je alles tot leven brengen. Gewone voorwerpen zoals een schaar of pen, plasticine popjes, tekeningen,... kunnen jouw verhaal vertellen. Laat je fantasie de vrije loop en ga aan de slag met camera en laptop.

1.2.2.5. Aangepaste dienstverlening voor personen met beperkte mobiliteit en voor moeilijke bereikbare doelgroepen

Deze beleidsprioriteit is verbonden aan de rol van de openbare bibliotheek als toegankelijke plek (zie 1.2.1.3.) en als ontmoetingsplek (zie 1.2.1.2.).

De Zorgbib Rode Kruis-Vlaanderen is een bibliotheekdienst op maat in ziekenhuizen en zorgvoorzieningen zodat mensen die voor korte of langere tijd geen toegang meer hebben tot de openbare bibliotheek, toch kunnen genieten van een boek, strip, cd of dvd. In juni 2015 is er een nieuw Zorgbipunt geopend in Mechelen. (Rode Kruis, 2015)

De stedelijke bibliotheek doet op zijn beurt inspanningen om moeilijk bereikbare doelgroepen naar de bibliotheek te krijgen. De bibliotheek voorziet bijvoorbeeld aangepaste collecties voor ouderen en mensen met een leesbeperking. Er is namelijk een groot aanbod van grootletterboeken en Daisyboeken. Deze laatste genoemde zijn luisterboeken die in de eerste plaats zijn ontwikkeld voor wie het hanteren van een boek om welke reden dan ook moeilijk is. Deze Daisyboeken kan men hanteren zoals een gewoon boek: in één ruk uitlezen, rustig doorbladeren, hoofdstukken herbeluisteren. De boeken worden beluisterd op een Daisy-speler, die gratis ontleend kan worden in de bibliotheek. Ze kunnen ook beluisterd worden op de computer of een MP3-speler, maar dan werkt de navigatie niet.

Een tweede doelgroep die moeilijk te bereiken is, zijn anderstaligen nieuwkomers. De bibliotheek heeft voor dit publiek meerdere initiatieven uitgewerkt. In de bibliotheek van Mechelen is er een Taalpunt Nederlands aanwezig, waar men terecht kan voor taalcursussen, woordenboeken, leesboekjes in eenvoudige taal en andere materialen voor deze doelgroep. NT2-leerkrachten kunnen contact opnemen met de bibliotheekmedewerkers voor een rondleiding met de klas. In de jeugdbibliotheek is er een Makkelijk Lezen Plein te vinden met boeken die geselecteerd zijn op basis van eenvoudig taalgebruik, duidelijke lay-out, een aansprekende omslag en een aantrekkelijke inhoud. Daarnaast beschikt de bibliotheek over een aantal boeken van O Mundo, een kleine Wereldbibliotheek. Dit is een project van Iedereen Leest dat de mooiste prentenboeken uit de hele wereld wil binnen brengen in multiculturele klassen. (<http://mechelen.bibliotheek.be>)

Afgelopen zomer heeft de bibliotheek in het Vrijbroekpark voorleesmomenten georganiseerd. Elke zondag in juli en augustus konden geïnteresseerden van 15u tot 16u gratis komen luisteren naar verhalen van over de hele wereld. De verhalen werden niet alleen in het Nederlands verteld, maar ook in een tal van andere talen zoals het Pools, Russisch en Arabisch. Deze

voorleesnamiddagen waren in samenwerking met CVO Crescendo en het Agentschap voor Integratie en Inburgering.

1.2.2.6. Samenwerken met het reguliere onderwijs

Deze beleidsprioriteit sluit aan bij de rol van de openbare bibliotheek als educatieve plek (zie 1.2.1.4.) en als informatie- en kenniscentrum (zie 1.2.1.5.).

Leerkrachten lager onderwijs kunnen in de jeugdbibliotheek van Mechelen terecht voor leeslessen. Dit zijn pakketten met meerdere titels van hetzelfde boek. Op deze manier kunnen leerlingen kennis maken met klassiekers zoals de *GVR* of *Jip en Janneke*. De leeslessen kunnen ook gebruikt worden om gevoelige thema's bespreekbaar te maken. Op de website van de bibliotheek is er een overzicht te vinden van de beschikbare titels. Naast de leeslessen maakt de jeugdbibliotheek boekenpakketten op maat van basisscholen en leerkrachten uit het kleuter- en lager onderwijs in Mechelen. De leerkrachten kunnen gratis 84 dagen lang de volgende pakketten ontleneren: een schoolpakket met maximum 100 titels, een klaspakket met 25 verschillende titels, een klaspakket met 25 exemplaren van 1 titel. Leerkrachten kunnen tot slot ook een rondleiding vragen doorheen de jeugd- of hoofdbibliotheek. (<http://mechelen.bibliotheek.be>)

Uit 1.2.2.5. blijkt dat de bibliotheek ook openstaat voor samenwerking met NT2 en CVO.

1.3. De bibliotheek van de toekomst

Opdat de openbare bibliotheek kan overleven in een steeds evoluerende maatschappij meent Van Herreweghe (2003) dat de bibliotheek moet evolueren naar een beleefbibliotheek. Hij stelt de bibliotheek voor als een cultureel grootwarenhuis, waarbij voortdurend iets gedaan wordt met de collectie. Op deze manier zouden de bezoekers een persoonlijke band met de bibliotheek krijgen, wat nodig is in een digitale wereld.

‘We zullen echter moeten leren begrijpen dat de bibliotheek op zich een illusie is. De openbare bibliotheek als instelling zal maar overleven in een totaalconcept waar woord, beeld en geluid samengaan met de primaire menselijke behoeften (nl. eten en drinken).’ (Herreweghe, 2003, p. 20)

De toekomstvisie van Vermeire (2003) sluit hier nauw bij aan. Hij legt de focus meer op de versmelting van de collectie met hedendaagse kunst. De bibliotheek zou door een combinatie van woord en beeld de beleving en de verbeelding van de bezoekers centraal stellen.

‘Beleving veronderstelt ook intimiteit, een persoonlijke band tussen bibliotheek en publiek, een bibliotheekbezoeker wil zich persoonlijk aangesproken voelen. Dat hij er toe doet, daar gaat het uiteindelijk om.’ (Vermeire, 2003, p. 30)

Savenije (2000) pleit al enkele jaren voor de verdere uitbouw van een digitaal luik. De openbare bibliotheek zou geavanceerd toegang moeten kunnen bieden tot informatie die elders ligt opgeslagen. De bibliotheek zou volgens hem alles digitaal beschikbaar moeten stellen. Dit is echter niet voldoende. Het is pas zinvol wanneer dit gecombineerd zou worden met andere activiteiten zoals workshops. Hierin ligt volgens Savenije de paradox van de bibliotheek. Enerzijds moet de bibliotheek zich onzichtbaar kunnen profileren door alle informatie digitaal ter beschikking te stellen. Anderzijds moet de bibliotheek ook begeleide activiteiten organiseren waarbij de beleving op de voorgrond treedt. Hiervoor is juist heel nauw contact met het publiek nodig.

Deze visies op de bibliotheek van de toekomst hebben als gemeenschappelijke factor innovatie en samenwerking. De bibliotheek kan deze visie slechts verwezenlijken met voldoende kapitaal. Het geld is afkomstig van subsidies die de gemeenten uitreiken. In tijden van besparingen is het vaak moeilijk om kleinere bibliotheken in deelgemeenten open te houden, laat staan dat ze kunnen uitgroeien tot ‘grootwarenhuizen’. Deze kleinere bedieningspunten zullen hoe langer hoe meer vervangen worden door rijdende bibliotheken, bussen ingericht als bibliotheek, of verdwijnen.

2. De relatie tussen leesvaardigheid en leesmotivatie

Dit hoofdstuk start met de resultaten van het PISA-onderzoek 2009 naar de leesmotivatie bij 15-jarigen Vlamingen (2.1.). Vervolgens wordt er besproken welke factoren de leesmotivatie van deze groep kan bevorderen (2.2.) en welke rol de ouders hierbij spelen (2.3.). Tot slot wordt er gekeken naar de leesmotivatie bij anderstalige nieuwkomers (2.4.).

2.1. PISA-onderzoek 2009

In 2009 verrichtte de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) een internationaal vergelijkende studie naar leesvaardigheid bij vijftienjarigen. Vlaanderen scoort erg hoog op leesvaardigheid, maar de leesmotivatie is ver te zoeken bij deze jongeren.

Het Departement Onderwijs en Vorming (2010) heeft de resultaten van dit onderzoek gebundeld voor Vlaanderen. Er werd een steekproef gehouden bij 4 893 leerlingen uit 185 scholen. Dit is representatief voor het secundair onderwijs (inclusief BuSo). PISA verdeelde de scores van de leerlingen over verschillende vaardigheidsniveaus. Niveau 1 is het laagste niveau voor leesvaardigheid en niveau 6 het hoogste.

Vlaanderen scoort zeer hoog op leesvaardigheid. Vlaanderen staat op de negende plaats in de internationale rangschikking. Een op acht Vlaamse vijftienjarigen presteert op de hoogste niveaus (5 en 6). Het internationale gemiddelde is slechts een op dertien. (zie figuur 1.2.1.).

	Land	Gemiddelde
1	Sjanghai-China	556
2	Korea	539
3	Finland	536
4	Hongkong-China	533
5	Singapore	526
6	Canada	524
7	Nieuw-Zeeland	521
8	Japan	520
9	VLAANDEREN	519
10	Australië	515
11	Nederland	508
	OESO-gemiddelde	493

Figuur 1.2.1.: Gemiddelde prestatie voor leesvaardigheid (uit Klasse, 2011)

De Vlaamse jongeren kunnen goed lezen, maar doen dit niet graag. Het PISA-onderzoek benadert het domein leesvaardigheid vanuit een zeer breed perspectief. Naast het meten van cognitieve vaardigheden wordt er ook gefocust op de betrokkenheid die leerlingen vertonen ten aanzien van leesactiviteiten en op de invloed daarvan op hun leesprestaties. Er werd informatie verzameld over de leerlingenbetrokkenheid bij leesactiviteiten met betrekking tot de volgende aspecten: leesplezier (zie figuur 1.2.2.), de tijd die leerlingen besteden aan lezen voor hun plezier (zie figuur 1.2.3.) en de verscheidenheid van het materiaal dat leerlingen lezen voor hun plezier (zie figuur 1.2.4.). In alle landen presteren leerlingen die aangeven graag te lezen hoger op leesvaardigheid dan de groep leerlingen die niet graag leest. Hetzelfde geldt voor de tijd die leerlingen spenderen aan het lezen. De gemiddelde score lag het laagst bij de groep leerlingen die zegt nooit te lezen voor hun plezier. Ook het materiaal dat de leerlingen lezen heeft invloed op hun prestaties. De leerlingen die een grote verscheidenheid aan materiaal lezen scoorden het hoogste. (Departement Onderwijs en Vorming, 2010)

Ik lees enkel om me te informeren of omdat het moet	50 %
Lezen is tijdverlies	41 %
Lezen is een van mijn favoriete hobby's	18 %

Figuur 1.2.2.: Leesplezier bij 15-jarigen Vlamingen (uit Klasse, 2011)

Ik lees niet voor mijn plezier	49 %
Ik lees 30 minuten of minder per dag	29 %
Ik lees meer dan een uur per dag	9 %

Figuur 1.2.3.: Leestijd van 15-jarigen Vlamingen (uit Klasse, 2011)

	OESO-gemiddelde	Vlaams gemiddelde
Online	/	79 %
Tijdschriften	58 %	67 %
Kranten	61 %	55 %
Strips	18 %	31 %
Fictie	31 %	19 %
Non-fictie	23 %	11 %

Figuur 1.2.4.: Materiaal dat 15-jarigen Vlamingen lezen (uit Klasse, 2011)

2.2. Leesmotivatie bevorderen

Leesmotivatie is de combinatie van doelen en redenen die mensen hebben om te lezen, zoals ontspanning, intellectuele verdieping of genieten van esthetisch taalgebruik. De leesmotivatie van een persoon kan verschillen voor lezen in de moedertaal als voor lezen in een tweede taal. De focus ligt in het hoofdstuk op de intrinsieke leesmotivatie. Dit is de motivatie van een persoon om meer te lezen omdat hij het interessant of leuk vindt en niet omdat er een beloning aan verbonden is. Deze motivatie ontstaat dus van binnenuit. Er bestaan verschillende factoren die de leesmotivatie kunnen bevorderen onder jongeren. Hieromtrent zijn ook enkele denkkaders uitgewerkt. Op basis van deze informatie zijn door leesbevorderingsorganisaties reeds verschillende initiatieven uitgewerkt. (Westhof, 2013)

2.2.1. Succesfactoren

Stichting Lezen (2012) onderscheidt in haar beleidsplan 2013-2016, op basis van wetenschappelijke inzichten, acht succesfactoren voor leesbevordering en literatuureducatie. De vier eerste factoren hebben betrekking op de leesomgeving, de volgende drie op werkvormen waarbinnen gelezen wordt en de laatste op de didactische aanpak. Deze succesfactoren dragen bij aan het opdoen van positieve leeservaringen, waardoor een positieve leesattitude ontstaat. Hierdoor zal vervolgens ook het leesgedrag en de leesvaardigheid worden gestimuleerd.

1. Boekenaanbod

De jongeren in contact brengen met een zo groot en divers mogelijk boekenaanbod op een aantrekkelijke en toegankelijke manier is zeer belangrijk. De boeken moeten aansluiten bij hun interesse en leesniveau.

2. Ondersteunende rol van de professional (pedagogisch medewerker, bibliothecaris, docent)

Het is belangrijk dat leerkrachten, bibliothecarissen en andere professionals jongeren de juiste boeken aanreiken door hun voorkeuren en leesniveaus juist in te schatten. Zij moeten daarbij op de hoogte zijn van het steeds vernieuwende boekenaanbod.

3. Stimulerende rol ouders en vrienden

Ook de ouders spelen een belangrijke rol bij de leesmotivatie van hun kinderen. Dit wordt in 3.3 verder uitgediept.

4. Tijd en aandacht om te lezen: een rustige plek en een rustig moment

Opdat jongeren volledig in een verhaal kunnen opgaan, hebben zij een rustige plek nodig zonder stimulerende prikkels. Dit kan zowel op school, in de bibliotheek als thuis zijn.

5. Voorlezen

Voorlezen geeft de kinderen toegang tot boeken die ze zelf nog niet kunnen lezen of niet snel zouden kiezen. Dit geldt niet alleen voor kleuters en lagere school kinderen, maar eveneens voor adolescenten.

6. Vrij lezen

Deze succesfactor wordt vooral toegepast op school. Tijdens de les wordt er tijd voorzien om een zelfgekozen boek, krant of tijdschrift te lezen. Het voorbeeldgedrag dat de leerkrachten tonen tijdens vrij lezen heeft effect op de leesmotivatie van de leerlingen.

7. Praten over boeken

Open gesprekken waarin de leesbeleving centraal staat, dragen bij aan een positieve leeservaring.

8. Differentiatie

De laatste succesfactor hangt nauw samen met de eerste en de tweede. Wanneer er aan leesbevordering wordt gewerkt, moet er steeds rekening gehouden worden met de leesmotivatie, de interesses en genrevoorkeur en de leesvaardigheid van de jongeren. Ook de verschillen tussen jongens en meisjes mogen niet over het hoofd gezien worden.

2.2.2. Theoretisch kader: Aidan Chambers & Theo Witte

Het merendeel van deze succesfactoren kan gekoppeld worden aan de leescirkel van Aidan Chambers en aan de leesniveaus van Theo Witte. Deze twee denkers hebben veel betekend op het vlak van leesmotivatie en literatuuronderwijs.

Aidan Chambers (2002) stelt dat wanneer men leest, men een serie handelingen verricht. De ene handeling leidt naar een andere. Figuur 1.2.5. visualiseert deze leescirkel.

Figuur 1.2.5.: De leescirkel (uit Chamber, 2002)

Een boek kiezen is de eerste handeling. Verschillende succesfactoren kunnen hierbij een stimulerende rol spelen. Een rijk en gevarieerd boekenaanbod is één van de belangrijkste voorwaarden. Dit vergroot immers de kans dat men een boek echt wil lezen. De ‘helpende volwassenen’ heeft als taak de potentiële lezers en het aanbod op elkaar af te stemmen. Andere factoren die van belang zijn bij het kiezen zijn toegankelijkheid en presentatie. Het is belangrijk om jongeren de tijd te geven om rond te neuzen in de bibliotheek en op websites.

Lezers die een boek hebben gekozen, gaan over naar de volgende handeling: lezen. Lezen kost tijd en mag ook tijd kosten. De ‘helpende volwassenen’ moet de lezer voldoende tijd gunnen om actief bezig te kunnen zijn met het verhaal. Chambers wil kinderen zelf in gesprek laten komen met het verhaal. Dit gebeurt zowel tijdens als na het lezen.

Volgens Chambers heeft een goed boek verschillende emoties losgemaakt, waardoor je die ervaring nogmaals wil beleven. Op dat moment breekt de laatste handeling aan, namelijk het reageren. Het is van groot belang om leeservaringen te delen met anderen. Praten over boeken leidt immers tot meer willen lezen. De leescirkel is rond. De ‘helpende volwassenen’ heeft een begeleidende rol in dit proces. Hoe bewuster deze omgaat met het leesaanbod, de lezer en de reacties op het gelezene, hoe rijker iedereen wordt.

Theo Witte (2008) bracht de leesontwikkeling van havo- en vwo-leerlingen in kaart. Tijdens zijn onderzoek merkte hij hoe vaak leerkrachten de leescompetenties van hun leerlingen te hoog of te laag inschatten bij het aanreiken van geschikte literatuur. Hierdoor vonden de leerlingen het lezen vaak saai en ze waren bijgevolg minder gemotiveerd bij de volgende leestaak. Door leerlingen boeken op maat aan te reiken, kan de leerkracht dit probleem voorkomen. Theo Witte

concludeerde dat er nog geen houvast bestond voor de niveaubepaling van een lezer. Hij ontwikkelde zes competentieniveaus die een duidelijke omschrijving van leerlingkenmerken en boekenkenmerken per leesniveau geven. Uit verder onderzoek blijkt dat jongeren de drang voelen om zich 'omhoog te lezen'. Ze zien immers dankzij de zes leesniveaus wat er van hen verwacht wordt. Dit zegt veel meer dan enkel 'moeten lezen' en motiveert hen om een betere lezer te worden. Theo Witte concludeert dat er altijd niet-lezers zullen zijn, maar dat daar de focus niet op mag liggen. Naast die 20 procent die misschien niet mee wil, is er nog 80 procent die dat eventueel wel wil. Er zijn altijd mensen voor wie het niets wordt, maar lezen is zeker niet uit de tijd. (De Laet, 2011)

Daarnaast heeft Theo Witte het initiatief 'Lezen voor de Lijst' opgericht. Dit is een website die geschikte boeken per leesniveau aanreikt. Op de website staan de zes competentieniveaus, die hij heeft ontwikkeld, met hun bijhorende kenmerken te lezen.

Naast deze denkkaders zijn er ook verschillende organisaties die leesbevorderingsinitiatieven ontwikkelen. Tabel 1.2.1. somt de bekendste leesbevorderingsprojecten in Vlaanderen op.

Tabel 1.2.1.: Leesbevorderingsinitiatieven

Organisatie	Project
Iedereen Leest vzw	Boekbaby's
	Boekenzoeker
	Lezers Tippen Lezers
	Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen (KJV)
	Jeugdboekenweek
	Voorleesweek
	O Mundo – Een Kleine Wereldbibliotheek
	IBBY-Vlaanderen
Leesweb vzw	Boekenkaravaan
	Vormingen over voorlezen

Een eenduidige manier om jongeren aan het lezen te krijgen bestaat niet. Het zal steeds een zoektocht zijn naar de juiste aanpak en materialen om de interesse van de jongeren te wekken.

2.3. Belang ouderbetrokkenheid

Uit onderzoek naar lezen blijkt dat de drie belangrijkste instituties waarbinnen een succesvolle bevordering van lezen en leesplezier kan plaatsvinden de school, de bibliotheek en het ouderlijk gezin zijn. Onderstaande paragraaf gaat dieper in op het belang van ouderbetrokkenheid. (Kraaykamp, 2002)

Wanneer kinderen hun ouders zien lezen, boeken in de boekenkast zien staan, met hun ouders naar de bibliotheek gaan, komen zij op natuurlijke wijze in contact met boeken en met het plezier in lezen. Deze natuurlijke belangstelling voor boeken heeft ook effect op de leesfrequentie van de kinderen. Kinderen die van thuis uit directe leesstimulering hebben ervaren, lezen gemiddeld meer uren per week dan kinderen die dat niet hebben ervaren. Daarnaast komen deze kinderen vaker in de openbare bibliotheek, vinden ze het vaak leuker om een boek te moeten lezen in de klas of als de leerkracht iets vertelt over een boek.

Stichting Lezen (2014) heeft een concreet kader uitgedacht om ouders meer te betrekken bij het lezen. Een stimulerende leesopvoeding bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het goede voorbeeld geven

Kinderen die hun ouders zien lezen en zien dat er boeken, kranten en tijdschriften in huis zijn, gaan het lezen van boeken als een vanzelfsprekende vrijetijdsbesteding zien. Dit geldt niet als de ouders in bed of op hun tablet lezen. Voor het kind is het dan niet duidelijk zichtbaar dat zijn ouders lezen.

- Voorlezen

Vanuit het oogpunt van leesbevordering zou voorlezen een routine moeten zijn. Dit kan bijvoorbeeld voor het slapengaan of na het eten. Het is zeer belangrijk dat ouders blijven voorlezen, ook wanneer het kind al zelf kan lezen. Bij het voorlezen komen kinderen in contact met verhalen die nog te moeilijk zijn om zelf te lezen. Dit heeft een positief effect op de leesmotivatie van het kind.

- Praten over boeken

Het is belangrijk dat ouders interesse tonen in de boeken die hun kind leest. Wanneer zij open vragen stellen over de betekenis van het boek bevordert dit de leesmotivatie. Dit blijkt ook uit de leescirkel van Adain Chambers. Praten over leeservaringen, leidt tot meer lezen.

- Boeken cadeau geven

Het hebben van fysieke exemplaren van boeken in huis, maakt de kinderen meer betrokken bij het lezen. Veel kinderen zijn erg trots op hun eigen boekenverzameling. Bepaalde favoriete boeken willen kinderen graag meerdere keren lezen, daarom bezitten zij die boeken liever zelf dan ze steeds in de bibliotheek te moeten gaan halen.

- Naar de bibliotheek en boekenwinkel gaan

Ouders moeten hun kinderen zelf boeken laten uitzoeken. De bibliotheek is daar een goede plaats voor. Door het ruime boekenaanbod krijgen de kinderen een variatie aan leesvoer aangeboden, waardoor kinderen beter hun smaak kunnen bepalen.

2.4. Anderstalige nieuwkomers

2.4.1. Taalvaardigheid

Taalvaardigheid bestaat uit vier onderdelen: luisteren, spreken, lezen en schrijven. Een minimale leesvaardigheid is een voorwaarde die anderstalige nieuwkomers moeten beheersen vooraleer ze kunnen beginnen aan het lezen van literatuur. Uiteraard kan het lezen van literatuur op een aangepast niveau de taalvaardigheid van deze doelgroep stimuleren. De taalvaardigheid van anderstalige nieuwkomers wordt ingedeeld in verschillende taalniveaus. Scholen, centra en bibliotheken hanteren onderstaande indeling van Huizen van het Nederlands.

- A1: Breakthrough

De cursisten kunnen zichzelf reeds voorstellen, maar spreken nog langzaam met een sterk accent. Ze kunnen losse woorden en korte zinnen schrijven en kunnen een eenvoudige, korte uitnodiging lezen.

- A2: Waystage

De cursisten kunnen korte gesprekjes voeren over hun werk, omgeving of opleiding, maar dit gebeurt nog steeds met een sterk accent. Ze kunnen een bedankkaartje met korte zinnen en makkelijke woorden schrijven en kunnen een korte vacature of een persoonlijk briefje lezen.

- B1: Threshold

De cursisten kunnen de hoofdlijnen van een presentatie volgen, hun mening geven tijdens een wijkvergadering, hun paspoort vragen aan het gemeentehuis. De cursisten spreken over het algemeen correct en duidelijk. Ze kunnen een eenvoudige sollicitatiebrief of een gestructureerd stageverslag schrijven en kunnen een krantenartikel over een vertrouwd onderwerp lezen.

- B2 Vantage

De cursisten kunnen de essentie van een speech en het nieuws op de televisie begrijpen en aan de balie van het gemeentehuis uitleggen wat het probleem is bij het invullen van bepaalde documenten. Ze kunnen duidelijke argumenten verwoorden in een overleg met bekenden en daar een gedetailleerd verslag met een conclusie over schrijven. De cursisten begrijpen complexe artikels en details in een contract of een zakelijke brief.

- C1 Effectiveness

De cursisten kunnen een debat zonder duidelijke structuur volgen, begrijpen een lezing over onbekende onderwerpen, discussiëren in onbekende groep over ingewikkelde thema's. De cursisten spreken vloeiend in een onbekende groep en formuleren schriftelijk duidelijke meningen en ideeën. Ze begrijpen lange, complexe teksten over onderwerpen die niet vertrouwd zijn.

Voor een volledig overzicht zie bijlage 1: leerlijn taalvaardigheidsniveaus NT2.

2.4.2. Leesmotivatie bevorderen

Naast de woordenschat en het kunnen lezen is ook de leesmotivatie een factor die invloed kan uitoefenen op het leesproces van anderstalige nieuwkomers. Er is nog maar weinig bekend over de leesmotivatie bij adolescenten die pas sinds kort in België zijn. In het PISA-onderzoek (2009) werd er niet specifiek rekening gehouden met deze doelgroep. Deze doelgroep is moeilijk te bereiken omdat ze de Nederlandse taal nog niet voldoende beheersen. Om deze groep te motiveren om te lezen, wordt er passend leesmateriaal ontworpen. Of deze materialen effectief invloed hebben op de leesmotivatie is nog niet onderzocht. Er is een positieve tendens in de gekozen onderwerpen van de verhalen voor anderstalige nieuwkomers. Steeds meer en meer worden er eenvoudige verhalen gepubliceerd die zeer dicht bij de leefwereld van deze jongeren aansluiten. De verhalen gaan niet langer over 'Jan en Mieke', maar over 'Mohammed en Fatima'. (Westhof, 2013)

Uitgeverijen zoals Eenvoudig Communiceren en Wablieft zijn erg bedreven in het ontwikkelen van geschikte materialen om anderstalige adolescenten aan het lezen te zetten. Zij geven verschillende soorten leesreeksen uit: romans van bekende Nederlandstalige auteurs, wereldliteratuur, volksverhalen uit andere culturen, beeldboeken, enz. Al deze boeken zijn geschreven of herschreven in eenvoudig Nederlands. Daarnaast zijn de uitgeverijen bedreven in het ontwikkelen van stripromans, luisterboeken en informatieve boeken op maat. Uitgeverij Wablieft publiceert ook de Wablieftkrant. Dit is een krant met nieuws uit binnen- en buitenland

in duidelijke, eenvoudige taal. (Taalpunt Nederlands, 2015)

3. Taalpunt Nederlands

Dit hoofdstuk over het Taalpunt Nederlands is onderverdeeld in drie delen. 3.1. geeft meer uitleg over de functies van een Taalpunt. 3.2. zet uiteen hoe een Taalpunt in de bibliotheek van Mechelen past in het taalbeleid van de stad. 3.3. schetst beknopt in hoeverre het Taalpunt in Mechelen is ontwikkeld.

3.1. Taalpunt Nederlands: wat is dat?

Taalpunt Nederlands is een initiatief van bibliotheekmedewerkster Liesbet Laureyssens. Dit is oorspronkelijk een dienstverlening voor anderstaligen en nieuwkomers in de Antwerpse bibliotheken. Door de toenemende stroom vluchtelingen werd de vraag naar NT2-onderwijs, Nederlands als tweede taal, steeds groter. Het Centrum voor Volwassenonderwijs kon de toestroom niet meer slikken, waardoor er lange wachtlijsten ontstonden. De openbare bibliotheken van Antwerpen, onder leiding van Liesbet Laureyssens, wilden daar iets aan doen: het Taalpunt Nederlands werd geboren. De inspiratie is gehaald in Nederland, waar al langer inburgeringspunten voor nieuwkomers of lees- en schrijfpleinen voor laaggeletterden bestaan. (L. Laureyssens, Coördinator Taalpunten Nederlands, persoonlijke communicatie, 16 december 2016)

Taalpunt Nederlands bestaat uit drie onderdelen: collectie, taallab en projecten/samenwerking. Liesbet Laureyssens heeft haar concept en de vormgeving officieel gedeponneerd zodat geïnteresseerde gemeenten een aanvraag kunnen doen om ook aan te sluiten. De gemeenten worden vervolgens uitvoerig geïnformeerd, ondertekenen een licentieovereenkomst en betalen eenmalig 100 euro. Een bijkomende voorwaarde om zich een Taalpunt Nederlands te mogen noemen, is de aanwezigheid van een aangepaste collectie. Een taallab en het organiseren van projecten is optioneel. In ruil krijgen de aangesloten gemeenten alle communicatiematerialen toegezonden.

De collectie van een Taalpunt Nederlands bestaat uit: cursussen Nederlands voor beginners, halfgevoerden en gevorderden, cursussen Nederlands met steuntalen, aangepaste grammatica- en spellingsboeken, NT2-woordenboeken, materialen voor spreek- en schrijfvaardigheid, leesboeken en infoboeken in eenvoudige taal, luisterboeken, in het Vlaams gesproken films en de Wablieftkrant. De taalcursussen zijn reeds onderverdeeld per taalvaardigheidsniveau (zie 2.4.1.). Tabel 1.3.1. geeft een beknopt overzicht. Liesbet

Laureyssens is bezig met ook de andere materialen op een gelijkaardige manier in te delen.

Tabel 1.3.1.: Materialen Taalpunt Nederlands per niveau

Taalvaardigheidsniveau	Materiaal Taalpunt	Doelgroep
/	Taalcursus beginners 1	Alfabetisering en basiseducatie
A1 en A2	Taalcursus beginners 2	Laagopgeleiden: basisonderwijs en beroepsonderwijs
A1 en A2	Taalcursus beginners 3	Midden- en hoogopgeleiden: hoger secundair en hoger onderwijs, CVO en Linguapolis
B1, B2 en C	Taalcursus (half)gevorderden en gevorderden	(Half)gevorderden

De materialen van een Taalpunt Nederlands worden frontaal opgesteld in een flexibel meubel. Het Taalpunt bevindt zich bij voorkeur op een centrale of goed zichtbare plaats in de bibliotheek met een goede bewegwijzering. De materialen zijn door middel van gekleurde symbolen ingedeeld per soort.

In sommige bibliotheken, zoals Deurne of Hoboken, staan computers met programma's (o.a. Nedvibes) en websites op om Nederlands te leren. Anderstaligen kunnen drie uur per dag gratis op deze taalcomputers komen oefenen. Op bepaalde dagen zijn er ook vrijwilligers aanwezig in de taallabs die de anderstaligen begeleiden als ze niet alleen aan de slag kunnen met de taalprogramma's. Deze vrijwilligers zijn vaak zelf anderstalig.

Het Taalpunt Nederlands werkt samen met alle mogelijke partners die zich bezighouden met anderstaligen en laaggeletterden. Het is de bedoeling dat er samen projecten worden opgezet. Zo zijn al verschillende schrijf-, poëzie- en filmprojecten, auteurslezingen, aangepaste rondleidingen e.a. doorgegaan in de verschillende Taalpunten Nederlands. Begin 2017 worden deze projecten op een Onedrive geplaatst zodat alle aangesloten bibliotheken de reeds ontwikkelde materialen en activiteiten kunnen raadplegen.

Om gericht advies te kunnen geven aan anderstaligen krijgt het personeel van de Taalpunten een opleiding in Documentatiecentrum Atlas. Zo krijgen ze meer expertise en voeling met de verschillende NT2-materialen en leren ze de voor- en nadelen ervan kennen. Ook aan het omgaan met anderstaligen en interculturele communicatie wordt heel wat tijd gewijd.

3.2. Taalbeleid Mechelen

Het stadsbestuur van Mechelen tekende in 2014 een actieplan op voor het Mechels taalbeleid. Dit is tot stand gekomen door cijfergegevens van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. In Mechelen spreekt 26 procent van de leerlingen in het basisonderwijs thuis geen Nederlands. Niet alleen kinderen en jongeren, maar ook nieuwkomers van oudere leeftijd hebben vaak onvoldoende kennis van de Nederlands taal. Meer dan een op vier inwoners van Mechelen hebben een migratieachtergrond. (Stadsbestuur Mechelen, 2014)

Een goede kennis van het Nederlands draagt bij tot een succesvolle schoolloopbaan, toegang tot de arbeidsmarkt en maatschappelijke integratie. Iedereen moet dus de kans krijgen deze taal te leren en te oefenen. Mechelen wil de komende zes jaar dan ook actief werken aan initiatieven waarin het gebruik van de Nederlandse taal op een positieve manier wordt gestimuleerd. Om dit te kunnen verwezenlijken, wil de stad Mechelen niet alleen samenwerken met verenigingen, organisaties, scholen en andere diensten in de stad, maar ook deelnemen aan extern overleg met o.a. het Huis van het Nederlands. Binnen deze initiatieven valt ook het oprichten van een Taalpunt.

3.3. Taalpunt Nederlands: Mechelen

Het Taalpunt Nederlands in Mechelen is in samenwerking met de stedelijke bibliotheek Mechelen, waar het is ondergebracht, en de Antwerpse bibliotheken (zie 3.1.).

De bibliotheekmedewerkers, Lieve Vandeneede en Thomas Van Hoevelen, zijn volop bezig met het samen zetten van een geschikte NT2-collectie (zie 3.1.). De collectie is frontaal georiënteerd en bevindt zich op de eerste verdieping. Er is nog geen bewegwijzering. De communicatie met alle mogelijke partners die zich bezighouden met anderstaligen en laaggeletterden in Mechelen moet nog opgestart worden.

Besluit

De stedelijke bibliotheek Mechelen is een geschikte plaats om een Taalpunt Nederlands op te richten. De openbare bibliotheek is een plaats van ontmoeting en samenkomst. Het is een veilige omgeving waar ruimte is om te leren en te ontdekken. Kortom een Taalpunt past binnen de verschillende maatschappelijke rollen van de openbare bibliotheek.

Een Taalpunt Nederlands werkt actief aan de taalbevordering van anderstalige nieuwkomers door het inrichten van taallabs en het organiseren van activiteiten rond taalvaardigheid. Het ter beschikking stellen van cursussen en allerlei woordenboeken draagt hier ook aan bij.

Anderstalige adolescenten zullen liever gaan lezen in het Nederlands door aangepaste leesboeken aan hun niveau en leefwereld die zijn terug te vinden in het Taalpunt. Naast fictieboeken kunnen er ook kranten en informatieve boeken in eenvoudig Nederlands worden ontleend. Hoe meer de jongeren zullen lezen, hoe sneller hun Nederlands er op vooruit zal gaan.

Deel 2: Onderwijskundig product

1. Analyse van het probleem

1.1. Probleem

Het Taalpunt Nederlands in de stedelijke bibliotheek Mechelen begint stilaan vorm te krijgen. Het aanbod is al zeer uitgebreid, maar het Taalpunt is nog niet voldoende kenbaar gemaakt naar de buitenwereld. Daarnaast zijn ook er nog geen activiteiten ontwikkeld die gericht zijn op het doelpubliek van het Taalpunt.

Ik koos ervoor om een speelse en educatieve rondleiding te organiseren in het Taalpunt voor OKAN-klassen. Dit is een geschikte kennismakingsactiviteit met de openbare bibliotheek. De doelgroep is makkelijk te bereiken via de scholen in Mechelen. Eens de drempel om de bibliotheek binnen te treden, is weggenomen, zullen de jongeren makkelijker hun weg naar de bibliotheek vinden en hun familie eventueel meenemen.

1.2. Doelstellingen

1.2.1. Meetbare doelstellingen

De hoofddoelen van de rondleiding zijn:

- De anderstalige adolescenten leren de werking van de bibliotheek kennen.
- De anderstalige adolescenten leren het aanbod van de bibliotheek kennen.
- De anderstalige adolescenten maken zich lid van de bibliotheek.
- De anderstalige adolescenten zijn zich bewust van de verschillende functies van de bibliotheek.

1.2.2. Leerplandoelstellingen

Verskillende doelen uit de vakoverschrijdende eindtermen en de ontwikkelingsdoelen voor anderstalige nieuwkomers werden geïmplementeerd in de rondleiding.

Vakoverschrijdende eindtermen (2010):

- De leerlingen brengen belangrijke elementen van communicatief handelen in praktijk.
(Stam, ET 1: communicatief vermogen)
- De leerlingen kunnen originele ideeën en oplossingen ontwikkelen en uitvoeren.
(Stam, ET 2: creativiteit)
- De leerlingen blijven ondanks moeilijkheden, een doel nastreven. (Stam, ET 4:

doorzettingsvermogen)

- De leerlingen kunnen schoonheid ervaren. (Stam, ET 6: esthetische bekwaamheid)
- De leerlingen benutten leerkansen in diverse situaties. (Stam, ET 8: exploreren)
- De leerlingen gedragen zich respectvol. (Stam, ET 18: respect)
- De leerlingen dragen actief bij tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen (Stam, ET 19: samenwerken)
- De leerlingen maken gebruik van de gepaste kanalen om hun vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken. (Stam, ET 24: zelfredzaamheid)

Ontwikkelingsdoelen 'Nederlands voor nieuwkomers' in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers van het secundair onderwijs:

- De leerlingen kunnen gericht informatie op zoeken en informatiebronnen en -kanalen adequaat gebruiken.
- De leerlingen kunnen op beschrijvend niveau relevante informatie uit mondelinge en schriftelijke teksten verwerken.
- De leerlingen kunnen op beschrijvend niveau relevante informatie mondeling en schriftelijk formuleren en uitwisselen.
- De leerlingen kunnen op beschrijvend niveau een mondelinge en een schriftelijke vraag en instructie verwerken zodat ze gepast kunnen reageren.
- De leerlingen kunnen op beschrijvend niveau vragen en instructies mondeling en schriftelijk formuleren.
- De leerlingen kunnen op beschrijvend niveau mondeling en schriftelijk om uitleg vragen, problemen signaleren of aangeven dat ze iets niet begrijpen.
- De leerlingen kunnen op vlak van informatie- en communicatietechnologie met behulp van OCT digitale informatie opzoeken.
- De leerlingen ontwikkelen een positieve houding om zich het Nederlands eigen te maken zodat zij zich op school en buiten de school kunnen ontplooiën en deelnemen aan het maatschappelijke leven.

2. Voorstelling van het onderwijskundig product

De rondleiding duurt ongeveer 1 h 30 min en bestaat uit drie delen: de kennismaking, het Taalpunt en de bibliotheek. Er zijn twee extra activiteiten voorzien indien er tijd over zou zijn. Onderstaande informatie is samengevoegd tot een werkbare handleiding voor het bibliotheekpersoneel zodat zij de komende jaren nog gebruik kunnen maken van deze rondleiding. (zie bijlage 2: handleiding rondleiding Taalpunt)

De leerlingen hebben tijdens de rondleiding toegang tot een tablet waarop de app Padlet staat. Via de padlet, https://padlet.com/ayla_deschepper/a9iltyagfif0, kunnen ze op een interactieve manier de rondleiding volgen.

1. Kennismaking

De klas neemt plaats rond de tafel in het Taalpunt. De begeleider stelt zichzelf voor en laat de leerlingen een namenrondje doen.

Nadien start de begeleider een onderwijsleergesprek over de bibliotheek.

- *‘Waar zijn wij?’*
- *‘Waarom zie je dat we in een bibliotheek zitten?’*
- *‘Hoe zag de bibliotheek in jouw thuisland eruit?’*
- *‘Wat kan je in een bibliotheek doen?’*

Tijdens het gesprek wordt er een transfer gemaakt naar bibliotheken in andere landen. De leerlingen merken op dat er altijd kleine verschillen zullen zijn, maar in wezen een bibliotheek overal hetzelfde is.

Bij de laatste vraag focust de begeleider op de term ‘lenen/ontlenen/uitlenen’. Wanneer de leerlingen deze term niet aanhalen en niet weten wat dit betekent, legt de begeleider de term uit aan de hand van de padlet.

De begeleider verdeelt de klasgroep in groepen van twee à drie personen en geeft elke groep een tablet waarop de padlet, https://padlet.com/ayla_deschepper/a9iltyagfif0, geopend staat.

Tijdens de rondleiding zullen de leerlingen in contact komen met de specifieke woordenschat die eigen is aan een bibliotheek. Op de padlet wordt er tijdens de rondleiding een verklarende lijst van moeilijke woorden aangemaakt. Deze lijst kan bij elke rondleiding aangepast worden

aan de specifieke noden van een groep. Als voorbeeld werd alvast de term 'lenen/ontlenen/uitlenen' verklaard.

2. Taalpunt

De begeleider legt uit dat het Taalpunt speciaal ontwikkeld is voor mensen die Nederlands leren en dat er in het Taalpunt verschillende materialen aanwezig zijn die daarbij kunnen helpen.

Verkenning

De begeleider geeft instructies:

- *'Loop rustig rond in dit deel van de bibliotheek. Welke soort boeken vind je?'*
- *'Jullie antwoorden typen jullie onder de post 'verkennen' op de padlet.'*

De jongeren verkennen op hun eigen tempo het aanbod van materialen in het Taalpunt. De begeleider overloopt nadien de antwoorden en vraagt aan de leerlingen waar ze de materialen hebben gevonden. De boeken zijn per soort gelabeld. De betekenis van de logo's is terug te vinden op een bordje in het Taalpunt.

Kortverhaal: de spin Anansi

De begeleider leest een kortverhaal voor uit *Verhalen van de spin Anansi*. Na het lezen stelt de begeleider enkele inhoudelijke vragen om te controleren of de leerlingen het verhaal hebben begrepen.

Verhalen van de spin Anansi zijn eenvoudige verhalen die bestaan uit korte Nederlandse zinnen. De leerlingen verwerven leesplezier tijdens het voorlezen en beseffen dat zij met een beperkte kennis van het Nederlands zelf verhalen kunnen lezen die beschikbaar zijn in het Taalpunt.

Anansi is een spin uit de volksverhalen van West-Afrika en de Caraïben. De verhalenbundel bestaat uit verschillende grappige kortverhalen waarin de spin haar tegenstanders steeds te slim af is. Sommige leerlingen, vooral diegene uit Ghana, kennen deze verhalen van thuis. Dit kan een extra stimulans zijn voor de leerlingen om de verhalen zelf in het Nederlands te lezen. (Schinkel, 2014)

Boekenpromotie

De begeleider geeft instructies:

- *'Ga op zoek naar een boek dat je graag zou lezen of dat past bij één van jouw talenten.'*
- *'Wanneer je een boek hebt gevonden, noteer je de titel van het boek op de padlet.'*
- *'Je moet kunnen uitleggen waarom je het boek hebt gekozen.'*
- *'Wanneer iedereen een boek heeft gekozen, stel je het boek aan elkaar voor.'*

Deze opdracht heeft als doel de leesmotivatie te verhogen bij de leerlingen door in te spelen op hun interesses. Het is niet belangrijk welk soort boek zij kiezen, zolang het maar aansluit bij hun interesses of talenten. De begeleider kan ook in andere delen van de bibliotheek met de leerlingen op zoek gaan naar geschikte boeken. Op het einde van de rondleiding krijgen de leerlingen de mogelijkheid om hun gekozen materialen te ontlenden.

Extra opdracht: Vraag maar

De begeleider neemt het boek *Vraag maar* van Antje Damn uit het Taalpunt en vraagt wat het logo op de rug van het boek betekent. De begeleider bladert door het boek en toont aan de jongeren wat er in staat.

De begeleider geeft instructies:

- *'Zo dadelijk lees ik een vraag voor uit het boek. Je beantwoordt de vraag eerst in jouw groepje. Nadien bespreken we de antwoorden met de hele groep.'*

De leerlingen leren bij deze opdracht de cursussen en oefenboeken die in het Taalpunt staan beter kennen. *Vraag maar* is een boekje boordevol persoonlijke en grappige vragen. De leerlingen oefenen hun spreekvaardigheid door de vragen te beantwoorden en te bespreken in groep.

Extra opdracht: actualiteit

Deze opdracht is voor groepen met een hoog taalniveau.

De jongeren kijken via de padlet naar het nieuws van de dag van *Karrewiet*. Nadien stelt de begeleider enkele vragen:

- *'Wat zag je?'*

- *'Hoe noemen we dit?' -> Nieuws, actualiteit, journaal,...*
- *'Waar in het Taalpunt kan je de actualiteit volgen?'*

De jongeren gaan op zoek naar de *Wablieftkrant*. Wanneer ze deze gevonden hebben, geeft de begeleider instructies:

- *'Kies met jouw groepje een artikel dat er interessant uitziet. Lees het artikel en leg het in eigen woorden uit.'*
- *'Op de padlet staat onder de post 'nieuws' enkele vraagjes die jullie hierbij kunnen helpen.'*
- *'Nadien leg je aan een ander groepje uit waarover het artikel gaat.'*

De begeleider ondersteunt de groepjes en geeft extra uitleg indien nodig.

3. Bibliotheek

Wedstrijd

Elk groepje moet om ter snelste de volgende items in de bibliotheek gaan fotograferen met de tablet:

- 3 leesboeken in 3 verschillende talen (niet in het Nederlands)
- 3 dvd's van 3 verschillende genres
- 1 cd van het genre popmuziek die bij de letter 'L' staat
- 1 cd van het genre blues die bij de letter 'S' staat
- 1 cd van het genre wereldmuziek die bij de letter 'V' staat
- de studiezaal

De instructies zijn terug te vinden op de padlet onder 'wedstrijd'. Onder 'hulpmiddel 1' op de padlet vinden de leerlingen invulvragen die zij kunnen stellen aan bibliotheekmedewerkers om de juiste materialen sneller te vinden.

De leerlingen ontdekken tijdens deze opdracht het aanbod van de bibliotheek en leren dat de materialen steeds alfabetisch geordend staan. Daarnaast komen ze te weten dat de bibliotheek ook werkt aan het creëren van een studielandschap. De leerlingen kunnen twee uur per dag gebruik maken van een computer en in de studiezaal kunnen ze in alle rust en stilte studeren doorheen het hele jaar.

Afhankelijk van de specifieke interesses van de groep kan er nog een korte rondleiding gegeven worden langs de materialen die de leerlingen nog niet zijn tegengekomen zoals tijdschriften, strips of de jeugdbibliotheek.

Leren ontlenen en overige informatie

De begeleider neemt de leerlingen mee naar de balie op het gelijkvloers en toont met een bibliotheekkaart hoe de jongeren materialen kunnen ontlenen. Nadien proberen zij dit zelf. De leerlingen krijgen de kans om gratis een bibliotheekkaart aan te maken via hun identiteitskaart. Ze kunnen meteen materialen ontlenen.

De begeleider geeft de laatste belangrijke informatie mee die de jongeren moeten weten wanneer ze materialen willen ontlenen zoals tarieven, boetes en openingsuren. Deze informatie is terug te vinden op de website van de bibliotheek.

Onderstaande tabel (2.2.1) vat de praktische informatie omtrent de rondleiding samen.

Tabel 2.2.1.: Praktische informatie rondleiding

Duur	- 1 h 30 min
Doelgroep	- OKAN-klassen
Benodigdheden	- https://padlet.com/ayla_deschepper/a9iltyagfifo - tablets - Damn, A. (2003). <i>Vraag maar</i>. Rotterdam: Lemniscaat - Schinkel, R. (2014). <i>Verhalen van de spin Anansi</i>. Amsterdam: Eenvoudig Communiceren - bibliotheekkaart medewerkers

Deel 3: Beschrijving van de toepassing

1. Testsituatie

1.1. Situaties

Begin maart werd ik via de bibliotheek van Mechelen gecontacteerd door medewerkers van Groep Intro, een organisatie die focust op persoonlijke groei, om een samenwerking te bespreken. Groep Intro ging namelijk in samenwerking met het Agentschap Integratie en Inburgering in Mechelen een CHILL-week organiseren. In de paasvakantie zouden 16- tot 18-jarige anderstalige nieuwkomers het vrijetijdsaanbod in de stad Mechelen ontdekken. Een rondleiding in de bibliotheek maakte hier deel van uit. Ik stemde toe om deze rondleiding te verzorgen. Tijdens de CHILL-week zou men werken rond drempels en talenten die de jongeren hebben. Deze invalshoek is terug te vinden in mijn rondleiding. Het aanbod van het Taalpunt zorgt ervoor dat de jongeren zelfstandig aan de slag kunnen om hun 'taaldrempel' te verkleinen. Het inspelen op interesses en talenten geeft de jongeren een extra stimulans om te lezen in het Nederlands.

Om de rondleiding te kunnen uitvoeren met OKAN-klassen heb ik de OKAN-coördinatoren van Technische Scholen Mechelen Middenschool en Busleyden Atheneum Campus Stassart gecontacteerd. In de weken na de paasvakantie werden alle OKAN-klassen in Mechelen rondgeleid in de bibliotheek. Niet alle klasgroepen waren voltallig omdat sommige leerlingen nog op snuffelstage waren in het regulier secundair onderwijs. In TSM is er een klasgroep met alleen maar analfabeten. Sigrid Bollens, de OKAN-coördinator, heeft beslist om deze groep niet te laten deelnemen aan de rondleiding. Zij heeft wel mijn rondleiding bijgewoond zodat ze deze kan aanpassen aan de specifieke noden van de klasgroep.

In het totaal heb ik de rondleiding negen keer uitgevoerd. De exacte data zijn terug te vinden in de individuele agenda. (zie bijlage 3)

1.2. Kenmerken testdoelgroep

De deelnemers van de CHILL-week waren 16- tot 18-jarigen die zich vrijwillig hadden opgegeven om aan deze week deel te nemen in hun vrije tijd. De leerlingen uit de OKAN-klassen bezochten de bibliotheek in schoolverband.

De leeftijd van de leerlingen in een OKAN-klas kan variëren van 12 tot 18 jaar. De klassen worden niet op leeftijd, maar op het taalniveau van de leerlingen ingedeeld. Op elk moment van het jaar kunnen er nieuwe leerlingen in een OKAN-klas instromen. Hierdoor kan een klasgroep

regelmatig van samenstelling wijzigen. Het zou kunnen dat er tijdens de rondleiding leerlingen aanwezig zijn die nog maar enkele dagen of weken in België verblijven.

Niet alleen het taalniveau van elke leerling is verschillend, maar ook hun sociaal-culturele achtergrond. De rondleiding start vanuit deze culturele diversiteit. De leerlingen beschrijven bijvoorbeeld een bibliotheek in hun thuisland. In het Taalpunt ontdekken zij woordenboeken in hun moedertaal en verhalen die in hun cultuur worden verteld. Het is belangrijk zich ervan bewust te zijn dat niet alle OKAN-leerlingen thuis beschikken over een computer of een rustige studieruimte. Daarom wordt er tijdens de rondleiding ook aandacht besteed aan het studielandschap van de bibliotheek.

2. Evaluatie

2.1. Bijsturing

Doordat ik de rondleiding meerdere malen heb kunnen uitvoeren, waren er voldoende kansen om het onderwijskundig product bij te sturen. Onderstaande aanpassingen werden gemaakt op basis van mondelinge feedback van de begeleiders van Groep Intro, de begeleidende leerkrachten van de OKAN-klassen en mijn eigen bevindingen tijdens de rondleiding. Deze aanpassingen zijn eveneens opgenomen in de handleiding van de rondleiding. (zie bijlage 3)

De instructies bij de verkenningsoopdracht in het Taalpunt waarbij de leerlingen op zoek gaan naar verschillende soorten boeken waren voor vele leerlingen een struikelblok. Om de opdracht minder abstract te maken, liet ik als voorbeeld twee soorten boeken rondgaan. Nadat de leerlingen een leesboek en een woordenboek bestudeerd hadden, werd in groep de verschillen tussen de twee boeken besproken. Vervolgens moesten de leerlingen op zoek gaan naar andere soorten materialen dan leesboeken en woordenboeken. De titels van de gevonden materialen mochten ze noteren op de padlet. De leerlingen herkenden vaak wel andere soorten boeken, maar kenden meestal de juiste benaming niet. De benaming werd dan achteraf in groep besproken.

Bij taalzwakkere groepen is het aangeraden om tijdens het voorlezen al inhoudelijke vragen te stellen en niet pas op het einde van het verhaal. Het is ook belangrijk om aandacht te besteden aan betekenissen van cruciale woorden voor het verhaalverloop. Handgebaren kunnen daarbij de betekenis van de woorden ondersteunen.

Tijdens de boekenpromotie was het alleen bij sterkere groepen haalbaar om volledig in te spelen op de interesses van de leerlingen. Via de onlinecatalogus van de bibliotheek heb ik de leerlingen boeken leren opzoeken over onderwerpen die hen interesseerden zoals fotografie, architectuur, muziek, hun land van herkomst of wiskunde. De taalzwakkere groepen hadden vooral nood om het aanbod van het Taalpunt volledig te exploreren en te bekijken wat zij al kunnen lezen.

Het laatste deel van de rondleiding waarbij de leerlingen materialen leren ontlenen en de overige informatie over de bibliotheek krijgen, werd telkens uitgevoerd door Lieve Vandeneede, bibliotheekmedewerkster. De extra opdrachten die ik had voorzien, waren overbodig.

De leerlingen die de rondleiding tijdens de CHILL-week hebben gevolgd en in Mechelen naar school gaan, hebben de rondleiding tweemaal beleefd. Om het voor hen interessant te houden, las ik een ander kortverhaal voor en kregen ze de keuze om in plaats van de wedstrijd een van de extra opdrachten uit te voeren. Ze kozen er allemaal voor om de wedstrijd opnieuw mee te doen en hun klasgenoten hierbij te helpen.

Elke OKAN-klas is anders. Het onderwijsleergesprek over de bibliotheek gebruikte ik als meetinstrument om het taalniveau en de voorkennis van de leerlingen te bepalen. Hoe vaker ik de rondleiding gaf hoe beter ik kon inschatten welke woordenschat ik moest hanteren, hoe ik instructies moest geven en bij welke opdrachten de leerlingen extra ondersteuning nodig hadden.

2.2. Resultaat

De rondleidingen werden positief onthaald door de medewerkers van Groep Intro, de begeleidende leerkrachten van de OKAN-klassen en het bibliotheekpersoneel. Dit blijkt ook uit de positieve evaluatie van de CHILL-week die werd opgestuurd naar Solange Ummels, expert integratie bij het Agentschap Integratie en Inburgering van de provincie Antwerpen.

Ook de leerlingen waren enthousiast over de rondleiding. Heel wat leerlingen maakten zich na de rondleiding lid van de bibliotheek en ontleenden meteen een boek. Lieve Vandeneede heeft ook al enkele jongeren zien terugkeren om nieuwe materialen uit te lenen. De bibliotheek is naar schatting 25 leden rijker.

De leerlingen die de rondleiding tweemaal hebben gevolgd, deden telkens actief mee. Doordat ze wisten wat er ging komen, waren ze erop gebrand hun klasgenoten te helpen bij de opdrachten. Dankzij de afwisselende werkvormen, de mogelijkheden tot interactie en het

competitie-element waren alle leerlingen betrokken, ook diegene die beweerden niet graag te lezen. De leerlingen genoten zichtbaar van het kortverhaal dat werd voorgelezen. Hierna toonden zij opmerkelijk meer interesse in de leesboeken die in het Taalpunt aanwezig zijn. Het enthousiasme van de leerlingen werd ook gevoed door het gebruik van de tablet tijdens de rondleiding. Niet alle leerlingen hebben dit thuis, maar op het einde konden alle jongeren overweg met een tablet.

Om de rondleiding te kunnen volgen, moeten de leerlingen beschikken over een minimumkennis van het Nederlands. Een van de rondleidingen gaf ik aan een zeer taalzwakke groep. Ik heb alles met handen en voeten proberen uit te leggen, maar ik weet niet of de leerlingen veel hebben opgestoken van de rondleiding. Dit was ook de enige groep waarvan niemand zich lid heeft gemaakt van de bibliotheek.

2.3. En nu?

Lieve Vandeneede en Thomas Van Hoevelen, bibliotheekmedewerkers die instaan voor het Taalpunt Nederlands, gaan mijn rondleiding in de toekomst zelf gebruiken. Elk schooljaar zijn er nieuwe OKAN-klassen. Het is dus zeker relevant om de rondleiding te blijven geven. Ik heb de login van mijn padlet en de handleiding overgedragen aan Lieve en Thomas zodat zij deze kunnen gebruiken.

De handleiding heb ik eveneens met Solange Ummels, expert integratie bij het Agentschap Integratie en Inburgering van de provincie Antwerpen, gedeeld. Solange heeft ook een rondleiding bijgewoond en was erg enthousiast. Ze wil graag de rondleiding beschikbaar stellen voor andere bibliotheken. Daarnaast gaat zij de handleiding ook bezorgen aan Liesbet Laureyssens, coördinator Taalpunten Nederlands, die de handleiding op een Onedrive zal plaatsen voor alle bibliotheken die aangesloten zijn bij het Taalpunt Nederlands.

Het is interessant om te bekijken hoe de rondleiding zou kunnen aangepast worden aan andere doelgroepen zoals anderstalige nieuwkomers die les volgen in het lager onderwijs of in het Centrum voor Volwassenonderwijs.

Mijn rondleiding was slechts een kennismaking met de bibliotheek en het Taalpunt. Om de leesmotivatie en de leesvaardigheid van de anderstalige nieuwkomers te blijven stimuleren, is het belangrijk om vervolgactiviteiten te organiseren. Hiervoor kan de bibliotheek samenwerken met verschillende organisaties in Mechelen.

De organisatie OKAN-after-school voorziet op woensdagnamiddag ontspannende activiteiten voor OKAN-leerlingen. In de jaarplanning zijn een drietal bibliotheekbezoeken ingepland. De bibliotheek kan op die namiddagen bijvoorbeeld voorleesactiviteiten of een workshop poëzie schrijven inplannen. Liesbet Laureyssens heeft reeds een Onedrive gedeeld met de bibliotheken, die aangesloten zijn bij het Taalpunt Nederlands, waaronder Mechelen, met een tal van uitgewerkte activiteiten.

Organisaties zoals 't Klapgat, Samen inburgeren, Tamtam, Den Babbeel en Op de koffie in Mechelen hebben als doel Nederlandstaligen en anderstalige nieuwkomers samen te brengen. Deze organisaties zijn uiterst geschikt om mee samen te werken. De bibliotheek zou de organisaties kunnen uitnodigen om het Taalpunt te komen verkennen of zou de organisaties een activiteit kunnen laten organiseren in de bibliotheek zoals tweetalig voorlezen.

Besluit

De rondleiding in het Taalpunt is een geslaagde kennismakingsactiviteit met de bibliotheek. De leerlingen maakten zich lid van de bibliotheek, leenden materialen uit en keerden zelfs terug naar de bibliotheek. De materialen die zij mee naar huis namen, waren zowel leesboeken als taalcursussen. Hieruit blijkt dat het Taalpunt erin slaagt zowel de taalvaardigheid als de leesmotivatie van de anderstalige adolescenten te verhogen. Om het positieve effect van het Taalpunt in stand te houden of te vergroten, is het belangrijk om in te zetten op vervolgactiviteiten in het Taalpunt. De bibliotheek kan hiervoor samenwerken met verschillende organisaties in Mechelen.

Anderstalige adolescenten zijn een enorme uitdagende doelgroep om mee te werken. Elke klasgroep heeft andere noden. Tijdens de rondleiding moest ik mij telkens opnieuw flexibel opstellen en aanpassingen maken waar nodig. Wanneer de leerlingen iets niet begrijpen, maken ze dat meteen duidelijk. Het is jouw taak als leerkracht om meteen met die feedback aan de slag te gaan. Ze dwingen jou op een positieve manier tot kritische zelfreflectie.

Deze bachelorproef heeft mij geleerd dat er ontzettend veel leerkansen zijn voor leerlingen buiten het klaslokaal. Het is de taak van de leerkracht om ook deze leerkansen te benutten. Ik ben erin geslaagd om de ontwikkeling van anderstalige adolescenten te beïnvloeden op vlak van taalvaardigheid en leesmotivatie in een buitenschoolse context. Door de samenwerking met de bibliotheek, Groep Intro en de Mechelse scholen ben ik meer dan eens bereid om leerkansen in diverse buitenschoolse contexten te gaan exploreren.

Literatuurlijst

Biebauw, K., De Brandt, H., & Soenen, R. (2011). *Neveneffecten: het kleine ontmoeten in het lokaal cultuurbeleid*. Brussel: LOCUS.

Bijl, A. (2011). *Wat lezen adolescenten? Een literatuurstudie naar adolescentenliteratuur en het leesgedrag van deze groep*. [Thesis]. Amsterdam: Universiteit Amsterdam, Faculteit Communicatiewetenschappen.

Blok, H., & Kranenburg, D. (5 januari 2011). Ouders als didactische partners. Samenwerken aan leren lezen. *Jeugd in School en Wereld*, p. 18-21. Geraadpleegd op 4 oktober 2016, via <http://kennisbank.hva.nl/document/477980>.

Bodien, W., & Nelck, F. (2005). *Als jongeren lezen*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Bos, M. (2014). *Bibliotheek van de toekomst*. Den Haag: Sectorinstituut Openbare Bibliotheken.

Chambers, A. (2002). *De leesomgeving*. Zoetermeer: NBD Biblion.

Creemers, L., Desloovere, K., Maes, B., Sleurs, W., Standaert, R., Vanheeswijck, H., & Van Woensel, C. (2010). *VOET @ 2010. Nieuwe vakoverschrijdende eindtermen voor het secundair onderwijs*. Brussel: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen, Afdeling Kwalificaties en Curriculum.

Damn, A. (2003). *Vraag maar*. Rotterdam: Lemniscaat.

Departement Onderwijs en Vorming. (2010). *Leesvaardigheid van 15-jarigen in Vlaanderen. De eerste resultaten van PISA 2009*. Brussel: Departement Onderwijs en Vorming, Afdeling Strategische Beleidsondersteuning.

De Laet, A. (2011). *Grijp leerlingen bij hun nekvel!*. Geraadpleegd op 19 oktober 2016, van <http://taalschrift.org/editie/78/grijp-leerlingen-bij-hun-nekvel>.

Eeraerts, G. (2017). *Bijt in je vrije tijd. Kalender april-juni 2017. Oefen je Nederlands in Mechelen*. Mechelen: Agentschap Integratie & Inburgering.

Grygierczyk, N., & Savenije, B. (2001). Libraries without resources: towards personal collections. *Collection Building*, 20 (1), p. 1-8. Geraadpleegd op 15 oktober 2016, via https://www.kb.nl/sites/default/files/staff/savenije/18_2000_ifla.pdf.

Guldemon, I. (2003). *Emotionele betrokkenheid bij jeugdliteraire teksten*. Amsterdam: Stichting Lezen.

<http://leesweb.org>

<http://mechelen.bibliotheek.be>

<https://padlet.com/>

<http://www.eenvoudigcommuniceren.nl>

<http://www.iedereenleest.be>

<http://www.leesmonitor.nu>

<http://www.lezenvoordelijst.nl>

<http://www.wablieft.be>

Huis van het Nederlands provincie Antwerpen vzw. (z.d.). *Nederlands leren: Wie? Wat? Waar? Wanneer?*. Antwerpen: Huizen van het Nederlands.

Kelly, N. (2015). *Nederlands 2: Deel Literatuur*. Mechelen: Thomas More Mechelen, Bachelor Secundair Onderwijs.

Klasse. (2011). Leestechiek supertop, leesplezier superflop. *Klasse*, 211, p. 20-23. Geraadpleegd op 19 oktober 2016, via <https://www.klasse.be/archief/leestechiek-supertop-leesplezier-superflop/>.

Kraan, M. (1997). Leesbevordering bij allochtonen. Anderstalige analfabete volwassenen bezoeken de bibliotheek. *Levende Talen Magazine*, 522, p. 453-455.

Kraaykamp, G. (2002). *Leesbevordering door ouders, bibliotheek en school. Effecten en ontwikkelingen*. Stichting Lezen Reeks 3. Delft: Eburon.

Moerenhout, L. (2013). *Bevorderen van het leesplezier bij leerlingen in het Vlaamse onderwijs*. [Masterscriptie]. Antwerpen: Universiteit Antwerpen, Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen.

Moreas, M., & Pickery, J. (2011). *Mediawijsheid in een digitale wereld*. Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Onderwijs Vlaanderen. (s.d.). *Ontwikkelingsdoelen "Nederlands voor nieuwkomers" in de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers van het secundair onderwijs*. Geraadpleegd op 13 maart 2017, via <http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundair-onderwijs/okan/ontwikkelingsdoelenOkan.pdf>.

Oomes, M. (2015). *De maatschappelijke waarde van openbare bibliotheken in Nederland*. Den Haag: Koninklijke Bibliotheek.

Rode Kruis. (2015). *Zorgbib krijgt nieuwe thuis in Mechelen*. Geraadpleegd op 16 oktober 2016, via <http://www.rodekruis.be/nieuws-kalender/nieuws-kalender/zorgbib-krijgt-nieuwe-thuis-in-mechelen/>.

Savenije, B. (7 augustus 2000). Haalt de bibliotheek het eind van de eeuw?. *Informatie Professional*, 4 (7/8), p. 16-21. Geraadpleegd op 4 oktober 2016, via https://www.kb.nl/sites/default/files/staff/savenije/20_2000_ip_toekomst_ub.pdf.

Schinkel, R. (2014). *Verhalen van de spin Anansi*. Amsterdam: Eenvoudig Communiceren.

Stadsbestuur Mechelen. (2014). *Actieplan voor Mechels taalbeleid 2.0*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016, via <https://www.mechelen.be/taalactieplan-mechelen-2>.

Stichting Lezen. (2012). *Samen werken aan een sterke leescultuur. Beleidsvoornemens van Stichting Lezen voor de cultuurplanperiode 2013-2016*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Stichting Lezen. (2014). *Ouders betrekken bij het lezen. Over het hoe en waarom van het betrekken van ouders bij de leesopvoeding thuis*. Amsterdam: Stichting Lezen.

Synovate. (2011). *Onderzoek naar de betekenis en beleving van boeken en lezen in Vlaanderen*. Brussel: Synovate.

Taalpunt Nederlands. (2015). *Taalpunt Nederlands: informatiebrochure voor NT2-leerkrachten*. Antwerpen: Bibliotheken Antwerpen.

Truyts, J. (2015). *Bibliotheek vanaf 2016 geen verplichting meer voor gemeenten*. Geraadpleegd op 27 december 2016, via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2267455>.

Vanhaevre, I. (2012). *Van volksbibliotheek naar openbare bibliotheek. Een architectuurhistorisch onderzoek naar evolutie van Antwerpse openbare bibliotheken in de periode tussen 1862 en 1978*. [Masterscriptie]. Brussel: Vrije Universiteit Brussel, Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte.

Van Herreweghe. (2003). De openbare bibliotheek als cultuurcentrum. *Bibliotheek- & archiefgids*, 79 (3), p. 15-20. Geraadpleegd op 16 oktober 2016, via https://www.vvbad.be/sites/www.vvbad.be/files/artikel/file/200306_VanHerreweghe.pdf.

Vermeire, G. (2003). De figuratieve bibliotheek: verbeelding en hedendaagse kunst in de openbare bibliotheek. *Bibliotheek- & archiefgids*, 79 (3), p. 25-30. Geraadpleegd op 16 oktober 2016, via https://www.vvbad.be/sites/www.vvbad.be/files/artikel/file/200304_Vermeire.pdf.

Verzelen, W. (2015). *1851 Willemsfonds – Davidsfonds 1875. Basisinstrumenten voor/van Vlaamse ontvoogding*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016, via <http://www.canonsociaalwerk.eu/be/details.php?cps=8>.

Verzelen, W. (2016). *1851 Willemsfonds, start cultuurfondsen. Ze leerden hun leden lezen, kijken en praten*. Geraadpleegd op 12 oktober 2016, via http://www.canonsociaalwerk.be/be/details.php?cps=34&canon_id=322.

Vrancken, A. (2013A). *Decreet van 6 juli 2012 betreffende het Lokaal Cultuurbeleid. Openbare bibliotheken in Vlaanderen*. Brussel: Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen. Afdeling Volksontwikkeling en Lokaal Cultuurbeleid.

Vrancken, A. (2013B). *De openbare bibliotheek van morgen: inspiratie bij de implementatie van de Vlaamse beleidsprioriteiten lokaal cultuurbeleid. Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur*. Brussel: Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen. Afdeling Volksontwikkeling en Lokaal Cultuurbeleid.

Westhof, E. (2013). *De relatie tussen leesvaardigheid, leesgedrag, leesmotivatie en leesmateriaal bij nieuwkomers*. [Masterscriptie]. Utrecht: Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen.

Witte, T. (2008). *Het oog van de meester. De literaire ontwikkeling van havo- en vwo-leerlingen in de tweede fase van het voortgezet onderwijs. Samenvatting van het proefschrift*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Nederlands leren

Wat kan je als anderstalige?

1.1

Je stelt jezelf voor: wie ben je, hoe oud ben je, heb je kinderen? Je begrijpt een kort, langzaam gesproken babbeltje met veel herhaling. Je spreekt langzaam en aarzeland.

1.2

Je voert korte, sociale gesprekken, je geeft basisinformatie over jezelf, werk, omgeving, opleiding. Je begrijpt een langzaam gesproken babbeltje over een vertrouwde onderwerp. Je spreekt langzaam.

1.1

Je schrijft losse woorden en korte zinnen. Je vult je naam, adres, ... in op eenvoudige formulieren. Je leest een eenvoudige korte uitnodiging, een afspraakkaartje.

1.2

Je schrijft korte zinnen met makkelijke woorden. Je schrijft een kort bedankbriefje, een kaartje. Je leest een korte vacature, een eenvoudige, persoonlijk briefje of een eenvoudige flyer.

2.1/2.2

Je voert een eenvoudig gesprek aan het loket, je herhaalt, stelt vragen. Je begrijpt de hoofdlijnen in een duidelijk gestructureerde presentatie. Je geeft kort en langzaam je mening over een vertrouwde onderwerp. Het tempo is bedachtzaam.

2.1/2.2

Je schrijft een eenvoudige sollicitatiebrief, een gestructureerd stageverslag met ondersteuning of voorbeelden. Je leest een kort krantenartikel over een vertrouwde onderwerp, een eenvoudige, korte tekst over je vakgebied.

2.3/2.4

Je begrijpt de hoofdlijnen in een presentatie. Je geeft je mening over een vertrouwde onderwerp. Je voert een eenvoudig gesprek aan het loket. Het tempo is redelijk vlot.

2.3/2.4

Je schrijft een eenvoudige sollicitatiebrief, een gestructureerd stageverslag. Je leest een langer maar gestructureerd krantenartikel over een vertrouwde onderwerp, een tekst over je vakgebied.

3.1

Je begrijpt het nieuws op televisie zonder hulp. Je legt een probleem uit aan de balie en kan een gesprek voeren om een oplossing te vinden. Je kan argumenten verwoorden in een discussie. Het tempo is normaal.

3.2

Je schrijft een gedetailleerd verslag, je verwoordt je eigen mening en geeft argumenten en een conclusie. Je leest complexe artikels over onderwerpen die aansluiten bij je eigen ervaringen. Je begrijpt details in een contract, formele zakelijke brieven.

4.1

Je begrijpt een debat zonder duidelijke structuur. Je begrijpt een lezing over een onbekend onderwerp. Je discussieert over complexe thema's. Het tempo is normaal.

4.2

Je schrijft een goed gestructureerde tekst over complexe onderwerpen. Je maakt gedetailleerde notities tijdens een lezing. Je begrijpt lange en complexe teksten over specifieke materie, ook als je niet vertrouwd bent met dit onderwerp.

Hoe spreek je als gesprekspartner?

1.1

Je spreekt heel langzaam en duidelijk. Je herhaalt, geeft tijd, stelt bijvragen. Je toont foto's. Je toont foto's of beeldt de boodschap uit.

1.2

Je spreekt langzaam en duidelijk. Je herhaalt, geeft tijd, stelt bijvragen. Je toont foto's.

2.1/2.2

Je spreekt rustig en in duidelijke taal. Je herhaalt en stelt vragen en geeft de anderstellige tijd om vragen te stellen. Je toont foto's waar nodig.

2.3/2.4

Je spreekt rustig en in duidelijke taal. Je herhaalt en stelt vragen indien nodig. De gesprekken zijn langer, maar gestructureerd.

3.1/3.2

Je spreekt in een normaal tempo, je gebruikt standaardtaal. De woordenschat kan moeilijker worden.

4.1/4.2

Je spreekt in een normaal tempo, je gebruikt standaardtaal. De woordenschat kan specifiek en niet vertrouwd zijn.

Hoe communiceer je schriftelijk?

Je schrijft in eenvoudige woorden, korte zinnen. Je gebruikt foto's, pictogrammen om de boodschap te ondersteunen.

Je schrijft korte zinnen in een korte tekst. Je gebruikt foto's, pictogrammen om de boodschap te ondersteunen.

Je schrijft gestructureerd, dit kunnen al langere teksten zijn. Je maakt actieve zinnen.

Je schrijft langere teksten. Af en toe is er figuurlijk taalgebruik. Er kunnen meerdere gedachten in 1 alinea staan.

Je schrijft langere, complexere teksten over minder bekende onderwerpen. Er kunnen meerdere gedachten in 1 alinea staan.

NT2

Rondleiding bibliotheek Mechelen

Praktische informatie

Doel	- De anderstalige adolescenten leren de werking van de bibliotheek kennen. - De anderstalige adolescenten leren het aanbod van de bibliotheek kennen. - De anderstalige adolescenten maken zich lid van de bibliotheek. - De anderstalige adolescenten zijn zich bewust van de verschillende functies van de bibliotheek.
Duur	- 1 h 30 min
Doelgroep	- anderstalige nieuwkomers - 12-18 jaar
Benodigheden	- https://padlet.com/ayla_deschepper/a9iltyagfiffo - tablets - Damn, A. (2003). <i>Vraag maar</i>. Rotterdam: Lemniscaat - Schinkel, R. (2014). <i>Verhalen van de spin Anansi</i>. Amsterdam: Eenvoudig Communiceren - bibliotheekkaart medewerkers

De rondleiding bestaat uit drie delen:

- de kennismaking
- het Taalpunt
- de bibliotheek

Er zijn twee extra activiteiten voorzien indien er tijd over zou zijn.

De jongeren hebben tijdens de rondleiding toegang tot een tablet waarop de app *Padlet* staat. Via de padlet, https://padlet.com/ayla_deschepper/a9iltyagfiffo, kunnen ze op een interactieve manier de rondleiding volgen.

Tip: Laat aan de school of organisatie weten dat de jongeren hun identiteitskaart moeten meenemen. Via hun identiteitskaart kunnen zij lid van de bibliotheek gemaakt worden. Dit is gratis tot 19 jaar.

Rondleiding

1. Kennismaking (10 min)

De begeleider stelt zichzelf voor en laat de leerlingen een namenrondje doen. Nadien start de begeleider een onderwijsleergesprek over de bibliotheek.

- *‘Waar zijn wij?’*
- *‘Waaraan zie je dat we in een bibliotheek zitten?’*
- *‘Hoe zag de bibliotheek in jouw thuisland eruit?’*
- *‘Wat kan je in een bibliotheek doen?’*

Tijdens het gesprek wordt er een transfer gemaakt naar bibliotheken in andere landen. De leerlingen merken op dat er altijd kleine verschillen zullen zijn, maar in wezen een bibliotheek overal hetzelfde is.

Bij de laatste vraag focust de begeleider op de term ‘lenen/ontlenen/uitlenen’. Wanneer de leerlingen deze term niet aanhalen en niet weten wat dit betekent, legt de begeleider de term uit aan de hand van de padlet.

De begeleider verdeelt de klasgroep in groepen van twee à drie personen en geeft elke groep een tablet waarop de padlet, https://padlet.com/ayla_deschepper/a9iltyagfif0, geopend staat.

Tijdens de rondleiding zullen de leerlingen in contact komen met de specifieke woordenschat die eigen is aan een bibliotheek. Op de padlet wordt er tijdens de rondleiding een verklarende lijst van moeilijke woorden aangemaakt. Deze lijst kan bij elke rondleiding aangepast worden aan de specifieke noden van een groep. Als voorbeeld werd alvast de term ‘lenen/ontlenen/uitlenen’ verklaard.

2. Taalpunt

De begeleider legt uit dat het Taalpunt speciaal ontwikkeld is voor mensen die Nederlands leren en dat er in het Taalpunt verschillende materialen aanwezig zijn die daarbij kunnen helpen.

Verkenning (15 min)

De begeleider laat twee soorten boeken in de kring rondgaan: een leesboek en een woordenboek. Nadat iedereen de boeken heeft kunnen inkijken, steekt de begeleider het woordenboek in de lucht en vraagt wanneer men dit soort boek gebruikt en wat de naam is van dat soort boek. De begeleider doet dit vervolgens ook voor het leesboek.

De begeleider geeft instructies:

- *‘Loop rustig rond in dit deel van de bibliotheek. Ga op zoek naar nog andere soorten boeken/materialen dan een woordenboek of een leesboek.’*
- *‘Noteer de titel van het gevonden materiaal onder de post ‘verkennen’ op de padlet.’*

De jongeren verkennen op hun eigen tempo het aanbod van materialen in het Taalpunt. De begeleider overloopt nadien de antwoorden en vraagt aan de leerlingen waar ze de materialen hebben gevonden. De boeken zijn per soort gelabeld. De betekenis van de logo's is terug te vinden op een bordje in het Taalpunt.

Kortverhaal: de spin Anansi (10 min)

De begeleider leest een kortverhaal voor uit *Verhalen van de spin Anansi*. Na het lezen stelt de begeleider enkele inhoudelijke vragen om te controleren of de leerlingen het verhaal hebben begrepen.

Tip: Stel bij een taalzwakke groep al tijdens het voorlezen inhoudelijk vragen en niet pas op het einde. Sta ook voldoende stil bij de betekenis van woorden die cruciaal zijn voor het verhaalverloop. Door middel van handgebaren en mimiek kan je ook al veel duidelijk maken.

Boekenpromotie (20 min)

De begeleider geeft instructies:

- *‘Ga op zoek naar een boek dat je graag zou lezen of dat past bij één van jouw talenten.’*
- *‘Wanneer je een boek hebt gevonden, noteer je de titel van het boek op de padlet.’*
- *‘Je moet kunnen uitleggen waarom je het boek hebt gekozen.’*
- *‘Wanneer iedereen een boek heeft gekozen, stel je het boek aan elkaar voor.’*

Op het einde van de rondleiding krijgen de leerlingen de mogelijkheid om hun gekozen materialen te ontlenen.

Tip: Speel zoveel mogelijk in op de interesses en talenten van de jongeren. Met sterke groepen is het zeker haalbaar om ook in andere delen van de bibliotheek op zoek te gaan naar boeken die hun interesseren. Dit kunnen zowel leesboeken als informatieboek als taalcursussen zijn.

Extra opdracht: Vraag maar

De begeleider neemt het boek *Vraag maar* van Antje Damn uit het Taalpunt en vraagt wat het logo op de rug van het boek betekent. De begeleider bladert door het boek en toont aan de jongeren wat er in staat.

De begeleider geeft instructies:

- *‘Zo dadelijk lees ik een vraag voor uit het boek. Je beantwoordt de vraag eerst in jouw groepje. Nadien bespreken we de antwoorden met de hele groep.’*

Extra opdracht: actualiteit

Deze opdracht is voor groepen met een hoog taalniveau.

De jongeren kijken via de padlet naar het nieuws van de dag van *Karrewiet*. Nadien stelt de begeleider enkele vragen:

- *‘Wat zag je?’*
- *‘Hoe noemen we dit?’ -> Nieuws, actualiteit, journaal,...*
- *‘Waar in het Taalpunt kan je de actualiteit volgen?’*

De jongeren gaan op zoek naar de *Wablieftkrant*. Wanneer ze deze gevonden hebben, geeft de begeleider instructies:

- *‘Kies met jouw groepje een artikel dat er interessant uitziet. Lees het artikel en leg het in eigen woorden uit.’*
- *‘Op de padlet staat onder de post ‘nieuws’ enkele vraagjes die jullie hierbij kunnen helpen.’*
- *‘Nadien leg je aan een ander groepje uit waarover het artikel gaat.’*

De begeleider ondersteunt de groepjes en geeft extra uitleg indien nodig.

3. Bibliotheek

De jongeren leren het aan bod buiten het Taalpunt kennen aan de hand van een wedstrijd.

Wedstrijd (20 min)

Elk groepje moet om ter snelste de volgende items in de bibliotheek gaan fotograferen met de tablet:

- 3 leesboeken in 3 verschillende talen (niet in het Nederlands)
- 3 dvd's van 3 verschillende genres
- 1 cd van het genre popmuziek die bij de letter 'L' staat
- 1 cd van het genre blues die bij de letter 'S' staat
- 1 cd van het genre wereldmuziek die bij de letter 'V' staat
- de studiezaal

De instructies zijn terug te vinden op de padlet onder 'wedstrijd'. Onder 'hulpmiddel 1' op de padlet vinden de leerlingen invulvragen die zijn kunnen stellen aan bibliotheekmedewerkers om de juiste materialen sneller te vinden.

Tip: Afhankelijk van de specifieke interesses van de groep kan er nog een korte rondleiding gegeven worden langs de materialen die de leerlingen nog niet zijn tegengekomen zoals de tijdschriften, strips of de jeugdbibliotheek.

Leren ontlenen en overige informatie (15 min)

De begeleider neemt de leerlingen mee naar de balie op het gelijkvloers en toont met een bibliotheekkaart hoe de jongeren materialen kunnen ontlenen. Nadien proberen zij dit zelf. De leerlingen krijgen de kans om gratis een bibliotheekkaart aan te maken via hun identiteitskaart. Ze kunnen meteen materialen ontlenen.

De begeleider geeft de laatste belangrijke informatie mee die de jongeren moeten weten wanneer ze materialen willen ontlenen zoals tarieven, boetes en openingsuren. Deze informatie is terug te vinden op de website van de bibliotheek.

Bijlage 3: individuele agenda

DATUM	ACTIVITEIT
06/2016	Onderwerp bachelorproef kiezen
05/09/2016	Bezoek aan DocAtlas Antwerpen: eerste kennismaking met een Taalpunt
06/09/2016	Afspraak bibliotheek Mechelen: kennismaking met externe promotoren
23/09/2016	Probleemstelling formuleren tijdens onderzoekseminarie
26/09/2016	Afspraak promotor (mevr. Kelly): brainstorm inhoud literatuurstudie
01/10/2016	Onderzoeksplan opstellen
09/10/2016- 11/10/2016	Zoektocht naar bronnen via databanken van Thomas More op de campus
12/10/2016- 19/10/2016	Hoofdstuk 1 'de openbare bibliotheek' schrijven
21/10/2016	Afspraak promotor (mevr. Kelly): nieuwe promotor toegewezen
26/10/2016	Afspraak promotor (mevr. Cornelis): feedback onderzoeksplan en literatuurstudie
03/12/2016- 05/12/2016	Hoofdstuk 2 'de relatie tussen leesvaardigheid en leesmotivatie' schrijven
16/12/2016	Afspraak Liesbet Laureyssens: bedenker Taalpunten Nederlands Hoofdstuk 3 'Taalpunt Nederlands' schrijven
20/12/2016	Afspraak promotor en externe promotoren: verwachtingen rond onderwijskundig product bespreken
24/05/2016- 26/05/2016	Literatuurstudie nalezen, inleiding en besluit schrijven
07/03/2017	Afspraak bibliotheek Mechelen: voorstel Groep Intro
09/03/2017	Afspraak Groep Intro: verwachtingen rondleiding CHILL-week bespreken
13/03/2017	TSM en BA Stassart via mail contacteren
16/03/2017	Afspraak Groep Intro: uitgewerkte rondleiding tonen
24/03/2017	Afspraak TSM met Sigrid Bollens (OKAN-coördinator): rondleiding toelichten Afspraak BA Stassart met Marijke Maris (OKAN-coördinator): rondleiding toelichten Afspraak externe promotoren: uitgewerkte rondleiding tonen
12/04/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: CHILL-week
05/05/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: BA stassart
09/05/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: TSM
10/05/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: TSM Afspraak promotor (mevr. Cornelis): feedback onderwijskundig product
11/05/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: TSM Rondleiding in bibliotheek geven: BA Stassart
12/05/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: BAS Stassart
16/05/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: TSM
19/05/2017	Rondleiding in bibliotheek geven: BA Stassart

19/05/2017- 22/05/2017	Deel 2 'onderwijskundig product' en deel 3 'beschrijving van de toepassing' schrijven
01/06/2017	Bachelorproef nalezen